

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ
KATEDRA SPRÁVNÍHO PRÁVA

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Změny služebního poměru státních zaměstnanců

Lucie Rezková

Vedoucí práce:

prof. JUDr. Martin Kopecký, CSc.

Katedra správního práva

Fakulta právnická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2023

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Lucie REZKOVÁ**
Osobní číslo: **R17M0262P**
Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**
Studijní obor: **Právo**
Téma práce: **Změny služebního poměru státních zaměstnanců**
Zadávací katedra: **Katedra správního práva**

Zásady pro vypracování

Úvod

1. Státní služba
2. Vývoj právní úpravy státní služby na našem území
3. Státní služba dle zákona č. 234/2014 Sb. o státní službě
4. Státní služba a výklad souvisejících pojmů
5. Služební poměr státních zaměstnanců
6. Změny služebního poměru státních zaměstnanců
7. Porovnání se změnami služebního poměru vojáků z povolání a příslušníků bezpečnostních sborů
8. Interpretace poznatků

Závěr

Rozsah diplomové práce: **50**
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **elektronická**

Seznam doporučené literatury:

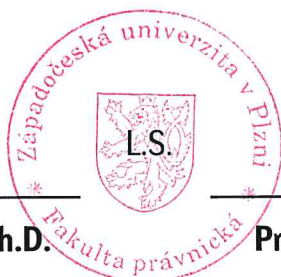
- BĚLECKÝ, Miroslav. Zákon o státní službě a zákony související: komentář. 2. vydání. Praha: VOX, 2015. ISBN 978-80-87480-359
- ERÉNYI, Tereza, Diana KANTOROVÁ a Daniel VEJSADA. Vyznejte se v zákoně o státní službě: podle právní úpravy k 30. listopadu 2016. Brno: BizBooks, 2017. ISBN 978-80-265-0607-2
- HENDRYCH, Dušan. Správní právo: obecná část. 9. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2016. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-624-1
- PICHRT, Jan. KAUCKÝ, Jiří. KOPECKÝ, Martin. A kolektiv. Zákon o státní službě – Komentář. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2020. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-654-2
- VAVERA, František a kolektiv. Zákon o státní službě s poznámkami. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. Pro praxi. ISBN 978-80-7380-518-0
-
- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 234/2014 Sb. o státní službě, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 250/2014 Sb., o změně zákonů souvisejících s přijetím zákona o státní službě, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů

Vedoucí diplomové práce: **Prof. JUDr. Martin Kopecký, CSc.**
Katedra správního práva

Datum zadání diplomové práce: **20. října 2022**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2024**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

Prof. JUDr. Martin Kopecký, CSc.
vedoucí katedry

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literatury.

Plzeň, 2023

.....

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala svému vedoucímu práce prof. JUDr. Martinu Kopeckému, CSc. za cenné rady a veškerý čas, který mi věnoval při psaní mé diplomové práce.

Obsah

Úvod	1
1. Vývoj právní úpravy státní služby na našem území	3
1.1. Historický vývoj státní služby od 18. století do roku 1914.....	3
1.2. Historický vývoj státní služby od roku 1914 do roku 1989	5
1.3. Vývoj právní úpravy po roce 1989.....	6
2. Státní služba dle zákona č. 234/2014 Sb., o státní službě	8
2.1. Aktuální právní úprava.....	8
2.2. Základní pilíře zákona o státní službě	9
2.2.1. Odpolitizování	9
2.2.2. Odbornost	10
2.2.3. Otevřenost	11
3. Státní služba a výklad souvisejících pojmů	12
4. Služební poměr státních zaměstnanců	14
4.1. Veřejnoprávní charakter služebního poměru	14
4.2. Vznik služebního poměru státních zaměstnanců.....	17
4.3. Porovnání se vznikem služebního poměru vojáků z povolání a příslušníků bezpečnostních sborů.....	20
5. Změny služebního poměru státních zaměstnanců	24
5.1. Vyslání na služební cestu	26
5.2. Přeložení	26
5.3. Zproštění výkonu služby	28
5.4. Zařazení na jiné služební místo	29
5.5. Změna doby trvání služebního poměru	30
5.6. Jmenování na služební místo představeného.....	31
5.7. Odvolání ze služebního místa představeného	32
5.8. Převedení na jiné služební místo	33
5.9. Zařazení mimo výkon služby z organizačních důvodů.....	34
5.10. Zařazení mimo výkon služby z důvodu mateřské nebo rodičovské dovolené 35	
5.11. Zařazení mimo výkon služby pro výkon funkce v odborové organizaci	37
5.12. Zařazení mimo výkon služby pro pozastavení služby.....	37
5.13. Zastupování	38
5.14. Vyslání k výkonu služby v zahraničí a zařazení po jeho ukončení... 39	
5.15. Vyslání do mezinárodní organizace	40

5.16.	Zkrácení služební doby	41
5.17.	Přerušeni výkonu služby za účelem dalšího vzdělávání nebo odborné stáže	42
6.	Porovnání se změnami služebního poměru vojáků z povolání a příslušníků bezpečnostních sborů.....	44
6.1.	Jmenování do vyšší a jiné služební hodnosti.....	44
6.2.	Zproštění výkonu služby	45
6.3.	Dispozice a zálohy.....	47
6.4.	Přerušeni služebního poměru	50
6.5.	Pověření výkonem služby v jiném služebním zařazení.....	50
6.6.	Převedení na jiní služební místo.....	51
6.7.	Zastupování	53
6.8.	Služební cesta	54
6.9.	Studijní pobyt	56
6.10.	Odvelení a převelení.....	57
6.11.	Přeložení.....	58
7.	Shrnutí porovnání změn a interpretace poznatků	60
	Závěr.....	64
	Resumé	67
	Seznam zkratk.....	68
	Prameny a literatura	69

Úvod

Zákonnou úpravu právních poměrů státních zaměstnanců v ministerstvech a jiných správních úřadech zakotvuje čl. 79 odst. 2 ústavního zákona č. 1/1993 Sb. (Ústava ČR). Zároveň bylo přijetí zákona o státní službě jednou z přístupových podmínek, jejichž splněním byla vázána Česká republika při vstupu do Evropské unie.

Zákon o státní službě je jedním ze zákonů tvořících skupinu tzv. práva služebního poměru. Do této skupiny řadíme i zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů a zákon o vojácích z povolání. Na tomto místě je vhodné upozornit, že zákony upravující služební poměr příslušníků ozbrojených sil, nabyly účinnosti o mnoho let dříve než zákon o státní službě. Zákon o státní službě byl již několikrát novelizován a v posledních letech byla ve veřejných debatách často věnována pozornost tématu počtu státních zaměstnanců a nákladovosti fungování státní správy. Jak vyplývá z Výroční zprávy o státní službě za rok 2021¹, aktuálně je ve služebním poměru necelých 62 000 státních zaměstnanců, což není zanedbatelné číslo.

Téma mé diplomové práce jsem si zvolila z více důvodů. Jedním z nich je v obecné rovině zájem o fungování státu, kdy prostřednictvím činnosti státních zaměstnanců ovlivňuje každodenní život občanů ČR. Dalším důvodem je potom otázka služebního poměru, spojená s vysokým počtem stávajících státních zaměstnanců. Zpracování problematiky vzniku a změn služebního poměru mi tak přišlo prospěšné i pro případné zájemce z řad studentů Veřejné správy. Tato problematika je nicméně velmi obsáhlá, cílem této diplomové práce tedy je rozbor změn služebního poměru státních zaměstnanců a jejich následné porovnání se změnami služebního poměru vojáků z povolání a příslušníků bezpečnostních sborů.

Diplomová práce bude strukturována do sedmi hlavních kapitol. V první kapitole své práce se budu zabývat historií vývoje právní úpravy státní služby na našem území, kapitolu rozdělím pro větší přehlednost na jednotlivá období.

¹ Výroční zpráva o státní službě za rok 2020 ze dne 6.5.2021. [online]. [cit. 2022-02-02]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/sluzba/soubor/vyrocní-zprava-o-statni-sluzbe-za-rok-2021.aspx>

Ve druhé kapitole se budu věnovat aktuální právní úpravě zákona č. 234/2014 Sb., o státní službě a třem základním principům tohoto zákona. Ve stručnosti se pokusím o nastínění evropského aspektu při přijetí zákona o státní službě.

Ve třetí kapitole vymezím zásadní pojmy pro tuto práci, jedná se zejména o pojem státní služby a dalších důležitých souvisejících pojmů a jejich vzájemnou provázanost.

Ve čtvrté kapitole se nejprve pokusím zanalyzovat veřejnoprávní charakter služebního poměru za použití relevantní judikatury, která se vztahuje nejen k úpravě služebního poměru státních zaměstnanců, ale i ke služebnímu poměru vojáků z povolání a příslušníků bezpečnostních sborů coby příslušníků ozbrojených sil. Dále se v této kapitole budu věnovat detailněji vzniku služebnímu poměru státních zaměstnanců a v závěru kapitoly provedu srovnání se vznikem služebního poměru vojáků z povolání a příslušníků bezpečnostních sborů.

V páté kapitole se budu věnovat změnám služebního poměru státních zaměstnanců, s ohledem na rozsáhlost této problematiky se pokusím o ucelený pohled na jednotlivé změny včetně použití relevantní judikatury.

Šestá kapitola bude zaměřena na alespoň základní porovnání změn služebního poměru státních zaměstnanců s jednotlivými změnami služebního poměru vojáků z povolání a příslušníků bezpečnostních sborů, neboť detailnější rozbor by svou materií vydal na zpracování samostatné diplomové práce.

V sedmé kapitole se pokusím pro větší přehlednost o shrnutí závěrů vycházejících z porovnání změn služebních poměrů státních zaměstnanců, vojáků z povolání a příslušníků bezpečnostních sborů.

V závěru této diplomové práce se pokusím o stručné zpracování nabytých poznatků, které vyplynuly v průběhu psaní této práce a zhodnocení, zda se mi podařilo dosáhnout stanoveného cíle. Při psaní diplomové práce budu pracovat s příslušnou legislativou jako je zákon o státní službě, zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů a zákon o vojácích z povolání. Mezi další zdroje zařadím zejména komentářovou literaturu, judikaturu a odborné články.

1. Vývoj právní úpravy státní služby na našem území

Prvotní prameny právní úpravy státní služby na našem území můžeme vysledovat již od středověku. Používané prameny však byly nekomplexní, upravovaly jen vybrané instituty a doplňovaly se zvykovým právem společně s pokyny upravujícími vystupování státních úředníků. Další historii právní úpravy jsem rozdělila do stručných podkapitol pojednávajících o vývoji státní služby od 18. století do roku 1914, od 1914 do roku 1989 a po roce 1989.

1.1. Historický vývoj státní služby od 18. století do roku 1914

Významným milníkem pro právní úpravu státní služby s ohledem na zvláštní postavení některých státních úředníků se stalo období vlády Marie Terezie a zejména Josefa II. Josef II. se považoval za „prvního úředníka státu“ a provedl rozsáhlé reformy s cílem vybudovat „centralizovaný a téměř všeobjímající systém státní správy“². Nově tak spadaly do státní správy i obecní poměry, zdravotnictví, školství, stavební ruch, stav silnic, apod.³ Postupně vznikala systém byrokratické státní správy, přičemž Josef II. se sám považoval za tzv. prvního úředníka státu. Mezi základní požadavky na byrokratického úředníka patřilo prokázání potřebné kvalifikace, poté byl úředník přiřazen na místo ve státní správě s perspektivou služebního postupu, přičemž musel dodržovat služební předpisy, dostával plat a za výkon povinností odpovídal nadřízenému který jeho práci hodnotil.⁴

V roce 1781 byla přijata tzv. konduita, listina, která rozšiřovala požadavky na úředníky, mezi nově kladené požadavky patřila proaktivní služba pro blaho státu a všech jeho obyvatel, včetně požadavku na službu, která měla být zejména rychlá, přesná a oddaná.⁵

Dvorní dekret č. 55 ze dne 20. 6. 1782 se zabýval „oznamováním negativního jednání (z dnešního pohledu tzv. whistleblowingu, dle § 205 zákona o státní službě), kdy úředník za toto oznámení měl nárok na odměnu.“⁶ Roku 1783 byl vydán Pastýřský list, jednalo se o instrukci pro úředníky, která představovala chartu

² VOJÁČEK, Ladislav, SCHELLE, Karel, KNOLL, Vilém. *České právní dějiny*. 3. upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016, s. 197.

³ VOJÁČEK, Ladislav, SCHELLE, Karel, KNOLL, Vilém. *České právní dějiny*, s. 197.

⁴ VOJÁČEK, Ladislav, SCHELLE, Karel, KNOLL, Vilém. *České právní dějiny*, s. 200.

⁵ ADAMOVÁ, Karolina a SOUKUP, Ladislav. *Prameny k dějinám práva v českých zemích*. 2. upr. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010, s. 143.

⁶ VAVERA, František, HULINSKÝ, Petr, MLSNA, Petr, MATES, Pavel, CHRÁSTKOVÁ, Kristina, DOLEŽÍLEK, Jiří, ŠKODA, Jindřich. *Zákon o státní službě s poznámkami*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015, s. 13.

státních úředníků. Josef II. v této instrukci prohlásil státní úředníky za své spolupracovníky a nabádal je, aby se vyhýbali úřední rutině a prospěchářství a všechny své činnosti směřovali k co nejlepší službě státu.⁷

Po přijetí Pastýřského listu byla přijata opatření, jejichž cílem bylo změnit dosavadní stav státní byrokracie, jednalo se konkrétně o odstranění těžkopádnosti, zdlouhavosti v činnosti úředníků a také zamezit úplatkářství. Došlo k výměně většiny úředníků na vyšších místech, byly stanoveny přísné sankce pro dárce úplatku i jeho příjemce, které končily nezřídka propuštěním ze služebního poměru. Konduitní listy představovaly nástroj nejen pro hodnocení úředníků a jimi dosažených odborných znalostí, jejich horlivosti v plnění úkolů, povahové a morální rysy, ale sloužil i pro zaznamenávání informací o majetkových a rodinných poměrech.⁸

„Do roku 1914 je možné charakterizovat státní službu u nás jako služební poměr mezi státem a osobami, které byly od panovníka nebo jeho jménem ustanoveny jednotlivými státními orgány, aby za určitou odměnu a v jim vyměřeném oboru působnosti za stát vykonávaly vůči jeho příslušníkům jeho práva a povinnosti.“⁹ Základní dělení úředníků bylo na civilní a vojenské, dle důležitosti svěřovaných úkolů na vyšší a nižší. Uchazeč musel prokázat odbornou způsobilost pro daný typ státní služby, musel mít rakouské státní občanství, vést bezúhonný život a splnit podmínku věku, tzn. uchazeč musel dovršit 18. rok věku a nepřekročit 40. rok věku. V případě, že se ucházel o bezplatnou službu, též musel prokázat, že disponuje takovými příjmy nebo majetkem, aby mohl zajistit vlastní obživu.¹⁰

Státní zaměstnanci měli zvláštní pravomoci i zvláštní povinnosti, mezi které patřilo svědomité plnění úkolů, respektování zákonů a nařízení, služební poslušnost, nestrannost, povinnost uchovávat úřední tajemství. Také pro státní zaměstnance platil zákaz výkonu vedlejšího zaměstnání, které by mohlo způsobit újmu při výkonu úředních povinností, zpochybňovalo by nestrannost státních zaměstnanců nebo působilo proti vážnosti služby.¹¹

⁷ VOJÁČEK, Ladislav, SCHELLE, Karel, KNOLL, Vilém. *České právní dějiny*, s. 200-201.

⁸ ADAMOVÁ, Karolína a SOUKUP, Ladislav. *Prameny k dějinám práva v českých zemích*, s. 143.

⁹ VESELÁ, Monika. *Státní služba*. Brno: Masarykova univerzita, 1997, s. 41.

¹⁰ VESELÁ, Monika. *Státní služba*, s. 42.

¹¹ VESELÁ, Monika. *Státní služba*, s. 42.

Státní zaměstnanci jako protiváhu disponovali i zmiňovanými zvláštními právy, mezi která lze zařadit zejména státem deklarovanou a poskytovanou ochranu, služební požitky v podobě základního platu a přídavků funkčních a jiných příjmů, zaopatření na stáří nebo při neschopnosti nadále vykonávat státní službu, při úmrtí státního zaměstnance se myslelo i na vdovy a sirotky v podobě penze. Úředníci připravující se na výkon státní služby sloužili většinou zdarma, po svém jmenování byli na základě upravujícího příjem státních úředníků¹² rozděleni do jedenácti hodnostních tříd. Podle příslušnosti k hodnostní třídě se určil i základní roční plat, který byl odstupňován v rámci konkrétní třídy. Státní zaměstnanci automaticky postupovali do vyšší třídy vždy po čtyřech až pěti letech ve službě.¹³

1.2. Historický vývoj státní služby od roku 1914 do roku 1989

V roce 1914 byl přijat zákon o služebním poměru státních úředníků a státních zřízenců¹⁴, tzv. Služební pragmatika. Služební pragmatika byla základním právním předpisem o státní službě, na kterou později navázaly další právní předpisy, platila s úpravami až do roku 1950.

Služební pragmatika převzala rakouský systém státní služby, „*upravovala práva a povinnosti státních zaměstnanců, průběh služebních vztahů a disciplinární odpovědnost.*“¹⁵ Podobně jako v předchozí úpravě¹⁶ byli zaměstnanci rozděleni do jednotlivých tříd a platových stupnic, jejichž postup byl zaručen automaticky uplynutím času, později přibyla podmínka úspěšného splnění zkoušky.

Ve 30. letech se napjatá situace v Evropě promítla i do přijetí zákona o stíhání protistátní činnosti státních zaměstnanců, který upravoval disciplinární odpovědnost státních zaměstnanců,¹⁷ rozšířil okruh odpovědných osob bez ohledu na to, zda byli ve služebním/pracovním poměru veřejnoprávním nebo soukromoprávním, zavedl trestné činy týkající se činnosti páchané proti zájmům Československé republiky a její demokraticko-republikánské státní formě, určil tresty za tyto činy a nově také upravil řízení.

¹² Zákon č. 47/1873 Říšského zákoníku, jenž se týče upravení příjmů úředníkův státních službu konajících

¹³ VESELÁ, Monika. *Státní služba*, s. 42.

¹⁴ Zákon č. 15/1914 Říšského zákoníku, o služebním poměru státních úředníků a státních sluhů (služební pragmatika)

¹⁵ VESELÁ, Monika. *Státní služba*, s. 43.

¹⁶ Zákon č. 47/1873 Říšského zákoníku, jenž se týče upravení příjmů úředníkův státních službu konajících

¹⁷ Zákon č. 147/1933 Sb., o stíhání protistátní činnosti státních zaměstnanců

Zákon o obraně státu¹⁸ upravil nové podmínky pro činnosti státních zaměstnanců v případě přijetí vojenských či jiných opatření, směřující k obraně státu. Zákon o úpravě některých poměrů na ochranu veřejných zájmů¹⁹ zpětně legalizoval opatření tzv. akčních výborů, kdy docházelo ke kádrovým čistkám a státní služba spadala pod politickou moc.

V roce 1950 byl vydán zákon o pracovních a platových poměrech státních zaměstnanců.²⁰ Tento zákon upravil státní službu odlišně od služební pragmatiky, nečinil rozdíl mezi veřejnoprávními a soukromoprávními zaměstnaneckými poměry a státní službu pojal za pracovní (soukromoprávní) poměr zvláštního druhu. Zákoník práce²¹ s účinností od 1. 1. 1966 přizpůsobil státní službu obecným požadavkům, právní vztahy státních zaměstnanců se staly pracovními vztahy a nečinil rozdíl mezi zaměstnancem – prodávacem knih, pracovníkem družstva, úředníkem na ministerstvu.²² Došlo tím k unifikaci pracovních poměrů, tedy pro služební poměr platily obecné zákony a specializované zákony o státních zaměstnancích představovaly zvláštní úpravy ve speciálních otázkách.²³

1.3. Vývoj právní úpravy po roce 1989

Od konce 90. let 20. století byla připravována celková reforma veřejné správy. Na význam státní služby a její nové právní úpravy upozorňoval opakovaně i tehdejší prezident republiky Václav Havel. Ve svém projevu v Poslanecké sněmovně ČR dne 14. 3. 1995 označil stabilní a efektivní státní správu za páteř každého fungujícího a stabilního státu.²⁴

„Ústava České republiky²⁵ jednoznačně předpokládá zákonnou úpravu právních poměrů státních zaměstnanců, která by plně odpovídala nezbytným požadavkům na profesionalitu, nestrannost, na odpovědnost a transparentnost výkonu činnosti v rámci státní správy státními zaměstnanci v demokratickém právním státu.“²⁶

¹⁸ Zákon č. 131/1936 Sb., o obraně státu

¹⁹ Zákon č. 213/1948 Sb., o úpravě některých poměrů na ochranu veřejných zájmů

²⁰ Zákon č. 66/1950 Sb., o pracovních a platových poměrech státních zaměstnanců

²¹ Zákon č. 65/1965 Sb., zákoník práce

²² VIDLÁKOVÁ, Olga. *Reformy veřejné správy*. Pardubice: Univerzita Pardubice, Ekonomicko-správní fakulta, 2000, s. 10-14.

²³ VESELÁ, Monika. *Státní služba*, s. 44.

²⁴ VIDLÁKOVÁ, Olga. *Reformy veřejné správy*, s. 119

²⁵ Čl. 79 odst. 2 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

²⁶ BĚLECKÝ, Miroslav. *Zákon o státní službě a zákony související: komentář*. Druhé vydání. Praha: VOX, 2015, s. 5.

Zákon o službě státních zaměstnanců a ostatních zaměstnanců ve správních úřadech (služební zákon),²⁷ byl přijat v roce 2002, ale plné účinnost nikdy nenabyl. Služební zákon (dále jen „SZ“) srovnatelně jako služební pragmatika upravoval poměr státních zaměstnanců ve služebním poměru. Podle tohoto zákona mělo činnosti organizační, koordinační, kontrolní, aj. ve věcech služby řídit Generální ředitelství státní služby, které mělo fungovat jako organizační jednotka Úřadu vlády ČR. Plná účinnost zákona byla mnohokrát odkládána z důvodu přetrvávajících neshod ohledně jeho zavedení do praxe. Zákon byl definitivně zrušen přijetím zákona č. 234/2014 Sb., o státní službě.

Současně s přípravou SZ probíhala příprava zákona o úřednicích územních samosprávných celků²⁸, který je plně aplikován k dnešnímu datu.

Kromě služebního poměru státních zaměstnanců podle zákona o státní službě upravuje právní řád i další služební poměry, které mají veřejnoprávní charakter. Zákon o vojácích z povolání (dále jen „ZVP“)²⁹ nabyl účinnosti k 1.12.1999, tento zákon upravuje vznik, změnu, zánik a obsah služebních poměrů vojáků z povolání.

Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů (dále jen „ZPBS“)³⁰ byl přijat v roce 2003, účinnost nabyl k 1.1.2007, tento zákon upravuje služební poměr příslušníků Policie ČR, Hasičského záchranného sboru ČR, Vězeňské služby ČR, Celní správy ČR, Bezpečnostní informační služby, Úřadu pro zahraniční styk a informace, v roce 2011 byla do působnosti tohoto zákona zařazena i Generální inspekce bezpečnostních sborů.³¹

²⁷ Zákon č. 218/2002 Sb., o službě státních zaměstnanců ve správních úřadech a o odměňování těchto zaměstnanců a ostatních zaměstnanců ve správních úřadech (služební zákon)

²⁸ Zákon č. 312/2002 Sb., o úřednicích samosprávných celků a o změně některých zákonů

²⁹ Zákon č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání

³⁰ Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů

³¹ Zákon č. 341/2011 Sb., o Generální inspekci bezpečnostních sborů a o změně souvisejících zákonů

2. Státní služba dle zákona č. 234/2014 Sb., o státní službě

Jak bylo zmíněno v předchozí kapitole, situace ve veřejné správě vyžadovala vytvoření nového právního předpisu, který by upravoval služební poměry státních zaměstnanců ve správních úřadech.

Na tomto místě je vhodné poukázat i na evropský aspekt, který byl také jedním z důvodů potřeby přijetí nové úpravy, kdy Evropská Unie České republice uložila přijetí nové úpravy jako jednu z přístupových podmínek. Mezi zmíněné požadavky patřilo vytvoření stabilní, nezávislé a profesionální státní služby. V roce 2012 byla schválena „Doporučení Rady k národnímu programu reforem České republiky na období 2012–2015“. Vytvoření zákonné úpravy představovalo splnění jedné z předběžných podmínek, která umožnila České republice využívání prostředků z fondů Evropské Unie (jednalo se o čerpání až 600 miliard Kč) v programovém období 2014-2020.³²

Cesta k nové právní úpravě státní služby byla dlouhá a problematická a zákon nebyl přijat zcela běžným způsobem.³³ Nakonec byl zákon o státní službě publikován 6. listopadu 2014 ve Sbírce zákonů jako zákon č. 234/2014 Sb. (dále jen „ZSS“).

Prezident republiky podal Ústavnímu soudu návrh na zrušení ZSS nebo některých jeho ustanovení, kdy mmj. zpochybnil právě ústavnost procesu přijímání napadeného zákona. Plénum Ústavního soudu rozhodlo nálezem³⁴, který byl vyhlášen dne 9. července 2015 a kterým došlo pouze ke zrušení § 17 odst. 3 věty čtvrté zákona o státní službě týkající se úpravy omezení vlády při schvalování systemizace tzv. regulátorů, zbývající část návrhu byla zamítnuta.

2.1. Aktuální právní úprava

Na stejný den, kdy byl publikován ZSS, připadlo nabytí účinnosti 7 paragrafů, které upravovaly koordinační roli Ministerstva vnitra a zřízení samostatné sekce pro státní službu spadající pod Ministerstvo vnitra, systemizovaly služební a pracovní místa, ustanovení týkající se výběrového řízení na prvního náměstka ministra vnitra pro

³² VAVERA, František, HULINSKÝ, Petr, MLSNA, Petr, MATES, Pavel, CHRÁSTKOVÁ, Kristína, DOLEŽÍLEK, Jiří, ŠKODA, Jindřich. *Zákon o státní službě s poznámkami*, s. 16.

³³ ERÉNYI, Tereza, KANTOROVÁ, Diana, VEJSADA, Daniel. *Vyznejte se v zákoně o státní službě*. Brno: BizBooks, 2017, s. 10.

³⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 30. 6. 2015, sp. zn. Pl. ÚS 21/14

státní službu, personálního ředitele sekce pro státní službu a prvních státních tajemníků. Další ustanovení týkající se přechodu vedoucích služebních úřadů do služebního poměru a zrušení Generálního ředitelství státní služby. Zároveň nabyla účinnosti zrušovací ustanovení, zejména byl zrušen SZ.³⁵

ZSS nabyl plné účinnosti dne 1. 1. 2015. Téhož dne jako ZSS nabyl účinnosti zákon č. 250/2014 Sb., o změně zákonů souvisejících s přijetím zákona o státní službě tzv. změnový zákon. Tento zákon doplňuje a transformuje právní úpravu zákonů, které vyžadovaly novelizaci.³⁶

Změnový zákon zavedl změny ve statusu správních a ústředních správních úřadů, mezi ústřední správní úřady nově zařadil i Úřad pro ochranu osobních údajů a Radu pro rozhlasové a televizní vysílání. Dále se zavedly nové správní úřady, např. Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, která je coby správní úřad podřízena Ministerstvu životního prostředí. Došlo ke změně ustanovení vedoucích zaměstnanců figurujících v čele správních a jiných úřadů. Zákonem byla rozšířena působnost lustračního zákona³⁷, ve kterém jsou stanoveny předpoklady pro výkon některých funkcí státních zaměstnanců a určeny podmínky pro převod zaměstnanců, kteří byli v pracovním poměru ve služebních úřadech, do režimu zákona o státní službě a služebního poměru. Dále provedl změny v podobě doplnění nových ustanovení v souvislosti s přijetím ZSS³⁸ a vymezením osobní působnosti.³⁹⁴⁰

2.2. Základní pilíře zákona o státní službě

ZSS zakotvuje tři základní principy. Těmito třemi základními pilíři jsou odpolitizování, odbornost a otevřenost (transparentnost).⁴¹

2.2.1. Odpolitizování

ZSS se snaží vytvořit jasnou hranici mezi politickými místy a úřednickými pozicemi, znemožňuje tak představeným vykonávat jakoukoliv funkci v politické

³⁵ VLČKOVÁ, Eliška, KAŠPAROVÁ, Irena, BLÁHOVÁ, Pavla. *Zákon o státní službě*, s. 16.

³⁶ BĚLECKÝ, Miroslav. *Zákon o státní službě a zákony související: komentář*, s. 9.

³⁷ Zákon č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, ČR a SR

³⁸ zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní

³⁹ novela zákona č. 289/2005 Sb., o Vojenském zpravodajství

⁴⁰ BĚLECKÝ, Miroslav. *Zákon o státní službě a zákony související: komentář*, s. 10

⁴¹ VAVERA, František, HULINSKÝ, Petr, MLSNA, Petr, MATES, Pavel, CHRÁSTKOVÁ, Kristina, DOLEŽÍLEK, Jiří, ŠKODA, Jindřich. *Zákon o státní službě s poznámkami*, s. 16

straně nebo hnutí⁴², tímto krokem má dojít k omezení politických vlivů na státní správu.

ZSS v dosavadní úpravě rozlišoval náměstky na tzv. politické náměstky člena vlády a odborné náměstky pro řízení sekce. Člen vlády mohl zaměstnávat nejvýše dva politické náměstky. Tzv. politický náměstek je v pracovním poměru a od účinnosti novely⁴³ z roku 2019 došlo k vymezení rozsahu jeho kompetencí ohledně zastupování daného člena vlády a oprávnění ukládat úkoly státní zaměstnancům. Odborný náměstek oproti tomu fungoval v režimu služebního poměru, tedy se na něj vztahoval ZSS, stál v čele sekce a řídil další zaměstnance.⁴⁴

Posun k odpolitizaci má představovat další novela ZSS⁴⁵ která přináší změnu v podobě neomezeného počtu politických náměstků, což může vyvolávat obavy z výrazného finančního zatížení, přesto to považuji za dobrý krok. Domnívám se, že by mělo být na ministrově uvážení, kolik politických náměstků potřebuje mít k dispozici. Novelou se zrušila funkce odborných náměstků, z dosavadních odborných náměstků se stali vrchní ředitelé sekcí, s funkčním obdobím pěti let. Domnívám se, že tato změna se projeví ve větší flexibilitě a efektivitě výkonu a zároveň se může zvýšit konkurenceschopnost, může dojít i k většímu zájmu ze strany soukromé sféry a v konečném důsledku ke zvýšení celkové úrovně státní služby.

2.2.2. Odbornost

Podmínku odbornosti představuje obsazování volných služebních míst na základě výběrového řízení. ZSS upravuje komplexní a povinný systém vzdělávání, jehož součástí je i úspěšné složení úřednické zkoušky. Úřednická zkouška představuje možnost, jak ověřit obecné znalosti státního zaměstnance o fungování státní správy, tak i jeho znalosti v oboru výkonu jeho činnosti.

Jedním z nástrojů, které mají přispět ke zvýšení odbornosti státních zaměstnanců a profesionalizaci státní služby je služební hodnocení. Hodnoceným je tedy státní zaměstnanec, kdo je jeho hodnotitelem upravuje ZSS,⁴⁶ od výstupu tohoto

⁴² § 80 ZSS

⁴³ Zákon č. 35/2019 Sb., Zákon, kterým se mění zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 150/2017 Sb., o zahraniční službě a o změně některých zákonů (zákon o zahraniční službě)

⁴⁴ VLČKOVÁ, Eliška, KAŠPAROVÁ, Irena, BLÁHOVÁ, Pavla. *Zákon o státní službě*, s. 21.

⁴⁵ Zákon č. 384/2022 Sb., kterým se mění zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

⁴⁶ § 156 ZSS

hodnocení se potom odvíjí výše osobního příplatku a stanoví se plán osobního rozvoje státního zaměstnance v oblastech, kde je prostor pro zlepšení. Ve služebním hodnocení se zejména vyhodnocují zaměstnancovy znalosti a dovednosti, samostatnost, rychlost a správnost při řešení úkolů státní služby, hodnocení týkající se jeho služební kázně a výsledků vzdělávání.⁴⁷

Je zde třeba zmínit i povinnosti, která mají za cíl zamezit korupčnímu jednání státního zaměstnance. Jedná se zejména o zákaz přijetí daru nebo jiné výhody vyšší než 300 Kč a výslovný zákaz být členem v řídicích nebo kontrolních orgánech právnických osob provozujících podnikatelskou činnost, pokud nebyl vyslán služebním orgánem.

2.2.3. Otevřenost

Princip otevřenosti se projevuje zejména ve snaze odstranit vícekolová výběrová řízení a rozšířit okruh osob, které se mohou na jednotlivé pozice představených hlásit. Cílem nové úpravy ZSS je tak otevřít státní službu pro „*kvalifikované odborníky zvenčí*“⁴⁸ a posílit na ústavní úrovni zakotvené právo na rovný přístup k veřejným funkcím.⁴⁹

⁴⁷ HŘEBÍKOVÁ, Iva. *Zákon o státní službě: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2021. Beckova edice komentované zákony, s. 792-794

⁴⁸ Důvodová zpráva k zákonu č. 384/2022 Sb., zákon, kterým se mění zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

⁴⁹ Čl. 21 odst. 4 Usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky

3. Státní služba a výklad souvisejících pojmů

Se služebním poměrem státních zaměstnanců se pojí několik základních pojmů, jejichž vymezení považuji za nedílnou součást této práce a ve vztahu ke vzniku a změnám služebního poměru státních zaměstnanců je lze považovat za klíčové pojmy. Jedná se o vymezení pojmů státní služby, státního zaměstnance, správního úřadu, služebního úřadu a působíště či služebního orgánu.

Státní služba představuje užší pojem, než veřejná služba a „*spočívá ve výkonu státní správy zaměstnanci státu ve služebním poměru zařazenými především ve správních úřadech („civilní“ státní služba) a v činnostech osob ve služebním poměru ve veřejných sborech a ozbrojených silách.*“⁵⁰

ZSS tak představuje základní právní úpravu poměrů státních zaměstnanců, kteří vykonávají ve správních úřadech státní správu, resp. státní službu.

Zákon definuje, jaké činnosti lze zařadit mezi činnosti státní služby.⁵¹ Státní služba zahrnuje činnosti v podobě přípravy návrhů právních předpisů, zajišťuje právní činnosti, připravuje mezinárodní smlouvy a předpisy Evropské unie nebo jiné mezinárodní organizace, zabývá se ochranou utajovaných informací, zadáváním veřejných zakázek, a další.

Vláda stanoví v příloze prováděcího nařízení⁵² obory státní služby. Z oborů státní služby můžeme jmenovat např. hospodaření s majetkem státu a jeho privatizace, finanční trh, zaměstnanost, lidská práva, veřejné investování a zadávání veřejných zakázek, aj. Obory státní služby tak vycházejí z působnosti jednotlivých ministerstev nebo ústředních správních úřadů.

Státními zaměstnanci jsou zaměstnanci státu, zařazení v ministerstvech a jiných správních úřadech, a zaměstnanci, kteří jsou zařazení v jiných státních orgánech nebo právnické osoby, o kterých tak stanoví zákon.⁵³

Státním zaměstnancem je „*fyzická osoba, která byla přijata do služebního poměru a zařazena na služební místo nebo jmenována na služební místo představeného k výkonu některé z činností uvedených v §5.*“⁵⁴ S činnostmi uvedenými v § 5 ZSS

⁵⁰ KOPECKÝ, Martin. *Správní právo: obecná část*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2021, s. 130.

⁵¹ § 5 odst. 1 ZSS

⁵² Nařízení vlády č. 1/2019 Sb., o oborech státní služby

⁵³ KOPECKÝ, Martin. *Správní právo: obecná část.*, s. 139.

⁵⁴ § 6 ZSS

souvisí i veřejný zájem na samé nutnosti konání státní služby a je tradičním znakem pojmu státní úředník již od dob osvícenství.⁵⁵ Služba státního zaměstnance zahrnuje např. přípravu návrhů právních předpisů a zajišťování právní činnosti, přípravu návrhů koncepcí, strategií a programů, zabezpečování obrany státu.

Každému státnímu zaměstnanci náleží služební označení, které má nejen titulární význam, ale odráží i stupeň dosaženého vzdělání a zastávané služební místo.⁵⁶

Představeným⁵⁷ je státní zaměstnanec, který vede podřízené státní zaměstnance, zadává jim úkoly, organizuje, řídí a kontroluje výkon jejich služby, dává státním zaměstnancům příkazy. Představeným je i fyzická osoba, která disponuje oprávněním na základě zákona dávat příkazy státnímu zaměstnanci, což zahrnuje i příslušníka bezpečnostního sboru nebo vojáka z povolání.

Správní úřad vymezuje ZSS tímto způsobem: „*Správním úřadem pro účely tohoto zákona je ministerstvo a jiný správní úřad, jestliže je zřízen zákonem a je zákonem výslovně označen jako správní úřad nebo orgán státní správy.*“⁵⁸

Pro služební úřad platí, že: „*Správní úřad je pro účely tohoto zákona služebním úřadem*“⁵⁹ a dále platí, že „*služebním úřadem jsou dále státní orgán nebo právnická osoba, o kterých tak stanoví jiný zákon.*“⁶⁰ Tímto zákonem je míněn změnový zákon.⁶¹

„*Služebním působištěm státního zaměstnance je obec, ve které státní zaměstnanec pravidelně vykonává službu.*“⁶²

Služební orgán má oprávnění jednat a rozhodovat ve věcech služebního poměru.⁶³ ZSS určuje, kdo je služebním orgánem pro jednotlivé státní zaměstnance.⁶⁴

⁵⁵ ŠTEFKO, M. § 6. In: BĚLINA, M., BĚLINA, T., BOGNÁROVÁ, V., HOLUB, A., KAHLE, B., KAUCKÝ, J., KOPECKÝ, M., MEZEIOVÁ, V., MORÁVEK, J., PICHRT, J., RIEDLOVÁ, E., ROTHOVÁ, E., SMEJKAL, L., STÁDNÍK, J. a kol. *Zákon o státní službě: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-10-05]. Dostupné z: www.aspi.cz.

⁵⁶ § 7 ZSS

⁵⁷ § 9 ZSS

⁵⁸ § 3 ZSS

⁵⁹ § 4 odst. 1 ZSS

⁶⁰ § 4 odst. 2 ZSS

⁶¹ Zákon č. 250/2014 sb., o změně zákonů souvisejících s přijetím zákona o státní službě

⁶² § 4 odst. 3 ZSS

⁶³ § 10 ZSS

⁶⁴ § 10 odst. 1 ZSS

4. Služební poměr státních zaměstnanců

„Státní službu vykonávají státní zaměstnanci, kteří byli přijati do služebního poměru na základě rozhodnutí služebního orgánu a zařazení na konkrétní služební místo.“⁶⁵ Do služebního poměru lze přijmout pouze fyzickou osobu, u které existuje předpoklad, že ve službě bude dodržovat demokratické zásady ústavního pořádku ČR a řádně vykonávat službu.⁶⁶ Státní zaměstnanec se tak zavazuje dodržovat především práva zaručená Listinou⁶⁷ a řádně vykonávat službu podle tzv. lustračního zákona.⁶⁸ Toto ustanovení poukazuje na žádaný profil státního zaměstnance a zvyšuje vážnost státní služby. Je na místě srovnání se ZVP, který definuje uchazeče o povolání do služebního poměru jako občana České republiky, staršího 18 let, který „nepodporuje, nepropaguje nebo nesympatizuje s hnutím, které prokazatelně směřuje k potlačování práv a svobod člověka nebo hlásá národnostní, náboženskou nebo rasovou zášť nebo zášť vůči jiné skupině osob.“⁶⁹

Na přijetí do služebního poměru, zařazení na služební místo a jmenování na služební místo představeného nevzniká nárok.⁷⁰ Do služebního poměru se osoba přijímá na základě rozhodnutí služebního orgánu, můžeme tak tento právní vztah, postavený na nerovnosti jeho účastníků, označit jako veřejnoprávní. O veřejnoprávním charakteru služebního poměru pak pojednává následující podkapitola.

4.1. Veřejnoprávní charakter služebního poměru

Právní dualismus veřejného a soukromého práva hraje v našem právním řádu důležitou roli s ohledem na odlišné principy, účely a rozhodovací orgány. Právní teorie i judikatura nejvyšších soudů zdůrazňuje provázanost obou právních oblastí.⁷¹

⁶⁵ ERÉNYI, Tereza, KANTOROVÁ, Diana, VEJSADA, Daniel. *Vyznejte se v zákoně o státní službě*. Brno: BizBooks, 2017, s. 38.

⁶⁶ § 22 ZSS

⁶⁷ Usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky

⁶⁸ Zákon č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, ČR a SR), změnový zákon s účinností od 1. 1. 2015 zahrnuje pod režim lustračního zákona „představené“ ze ZSS

⁶⁹ § 3 odst. 1 písm. b) ZVP

⁷⁰ § 23 odst. 2 ZSS

⁷¹ SKORUŠA, Leopold. *Zákon o vojácích z povolání: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. XXXIV.

Služební poměry lze rozdělit na služební poměry příslušníků ozbrojených sil a služební poměry civilních zaměstnanců státu (tj. neozbrojenců). Služební poměry příslušníků ozbrojených sil tak představují služební poměr příslušníků bezpečnostních sborů a služební poměr vojáků z povolání.

ZSS, ZVP a ZPBS jsou tak pramenem tzv. práva služebního poměru, práva upravujícího služební poměry v ČR.⁷² „Zákon o státní službě věnuje značnou pozornost předpokladům potřebným pro výkon služby, způsobilosti k výkonu služby a procesu přijímání nových státních zaměstnanců a jejich vzdělání, které mají zajistit žádoucí kvalitu a odbornost činností vykonávaných státními zaměstnanci.“⁷³ Služební poměr se vyznačuje vyšší mírou stability, s ohledem na stanovení systemizace služebních míst a pravidel pro skončení služebního poměru, ale i povinností v porovnání s pracovním poměrem zaměstnanců podle úpravy v zákoníku práce, např. týkající se služebního hodnocení.

„Služební poměr můžeme charakterizovat jako vztah mezi fyzickou osobou vykonávající službu a státem, resp. veřejným sborem.“⁷⁴ Kritériem pro určení, zda se jedná o právní vztah soukromoprávní nebo veřejnoprávní, je vzájemné postavení účastníků. „S veřejnoprávní povahou služebního vztahu je spojeno, že orgán vystupující za zaměstnavatele, tedy za stát, označovaný jako služební orgán, disponuje veřejnou mocí a autoritativně určuje jednostrannými akty, v rámci mezi zákonné úpravy, postavení osob službu vykonávajících – státních zaměstnanců.“⁷⁵ Ve veřejnoprávním poměru tedy nemají subjekty rovné postavení, což můžeme dovodit i z Usnesení Nejvyššího soudu ČR, který se sice týká služebního poměru policisty, ale lze jej aplikovat i na služební poměr státního zaměstnance. „Služební poměr policisty vznikající mocenským aktem služebního funkcionáře (rozhodnutím o přijetí), je svojí povahou právním poměrem státně zaměstnaneckým – veřejnoprávním a po celou dobu svého průběhu se výrazně odlišuje od poměru pracovního, který je naopak poměrem soukromoprávním, jehož účastníci mají

⁷² SKORUŠA, Leopold. *Zákon o vojácích z povolání: komentář*, s. XXXI.

⁷³ BĚLECKÝ, Miroslav. *Zákon o státní službě a zákony související: komentář.*, s. 61.

⁷⁴ FICHTER, Matěj. *Opomíjená realita: praktické dopady veřejnoprávní povahy služebního poměru příslušníků bezpečnostních sborů a vojáků z povolání*. In: *Vojenské rozhledy*, 2011. roč. 20 (52), č. 4. [online]. 2011 [cit. 2022-02-24]. Dostupné z: <https://www.vojenskerozhledy.cz/kategorie-clanku/opomijena-realita-prakticke-dopady-verejnopravni-povahy-sluzebniho-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru-a-vojaku-z-povolani>

⁷⁵ KOPECKÝ, Martin. *Vztah správního řádu k řízení ve věcech státní služby*. In: *Jurisprudence* 5/2015, s. 3-10. [online]. 2015 [cit. 2022-02-25]. Dostupné z: <https://www.jurisprudence.cz/cz/casopis/vztah-spravniho-radu-k-rizeni-ve-vecich-statni-sluzby-m-159.html>

*rovné postavení. Vzájemné vztahy účastníků služebního poměru se vyznačují tím, že jeden účastník vystupuje vůči druhému jako nositel veřejné svrchované a moci a tím jako silnější subjekt, který druhému subjektu může jednostranně zakládat jeho práva.*⁷⁶

Judikatura reflektovala veřejnoprávní povahu služebního poměru, zřejmě i z důvodu přijetí soudního řádu správního⁷⁷ a obnovení plnohodnotného správního soudnictví. Z rozsudku Nejvyššího správního soudu týkajícího se soudní pravomoci v záležitostech služebního poměru vyplynulo, že „*propuštění příslušníka Policie ČR ze služebního poměru je rozhodnutím, jímž se autoritativně rozhoduje o právech a povinnostech vyplývajících z právního poměru veřejnoprávního, účastníku tohoto vztahu se soudní ochrana poskytne ve správním soudnictví.*“⁷⁸ Právní názor Nejvyššího správního soudu a jeho argumentaci potvrdil i zvláštní senát⁷⁹ při rozhodování kompetenčního sporu týkajícího se povahy služebního poměru a příslušnosti správního soudu nebo obecného soudu při rozhodování o žalobě proti rozhodnutí služebního orgánu. Zvláštní senát judikoval ve svém usnesení, že služební poměr je poměrem státně zaměstnaneckým, který nevzniká smlouvou, ale vrchnostenským aktem služebního orgánu a po celou dobu průběhu se výrazně odlišuje od poměru pracovního, který je poměrem soukromoprávním, v němž mají účastníci rovné postavení. I s ohledem na změny služebního poměru, služební kázeň, skončení služebního poměru, odpovědnosti za škodu způsobenou státu, představuje specifický státně zaměstnanecký poměr veřejného práva.⁸⁰ Tímto došlo ke sjednocení názoru na veřejnoprávní charakter služebního poměru s tím, že k projednávání sporů ze služebního poměru je příslušný soud ve správním soudnictví.⁸¹

U pracovněprávních vztahů v případě úředníků nebo dalších zaměstnanců, se jedná o pracovní poměr a okruh osob, na které se ZSS nevztahuje⁸², např. členy vlády, člena Rady pro rozhlasové a televizní vysílání, pro tento vztah je zásadní autonomie vůle, kdy např. jsou v pracovním poměru dány důvody pro ukončení poměru

⁷⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 7.5.2003, sp. zn. 21 Cdo 2221/2002

⁷⁷ Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní

⁷⁸ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30.10.2003, č.j. 6 As 29/2003-97

⁷⁹ Složený ze tří soudců Nejvyššího soudu ČR a tří soudců Nejvyššího správního soudu, dle zákona č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů

⁸⁰ Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 17.8.2005, č.j. Konf 49/2005

⁸¹ Např. Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 30.9.2005, č.j. 23 Co 411/2005-51, Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 4.11.2009, č.j. 21 Cdo 3845/2008

⁸² § 2 ZSS

výpovědi⁸³ a je na uvážení zaměstnavatele, zda zaměstnanci výpověď opravdu dá, naproti tomu pro účastníky veřejnoprávních vztahů naopak platí zásada objektivit a v případě naplnění zákonných důvodů pro skončení služebního poměru bude služební orgán povinen rozhodnout o jeho skončení.⁸⁴

4.2. Vznik služebního poměru státních zaměstnanců

Jedním z principů ZSS je otevřenost, která umožňuje, aby se o služební místo státního zaměstnance ucházelo co možná nejvíce občanů.

Žadatel o přijetí do služebního poměru musí kromě osobnostních kvalit, kterými posléze pomáhá vytvářet důvěryhodnost celé státní správy, splňovat kumulativní podmínky. Především musí splnit požadavek státního občanství České republiky, je-li s ohledem na ochranu veřejného zájmu nezbytným požadavkem občanství ČR, nebo být občanem jiného státu Evropské unie nebo občanem státu, který je smluvním státem Dohody o Evropském hospodářském prostoru, tedy má tzv. unijní občanství.⁸⁵ Po srovnání s již zmiňovanou služební pragmatikou z roku 1914 vyplývá, že se řada ustanovení shoduje a například v ustanovení týkající se úředníka je uvedeno, že jím smí být pouze rakouský státní občan, který má úplnou způsobilost plnit své služební povinnosti a dosáhl alespoň 18 let. Dalšími požadavky je dosažení věkové hranice minimálně 18 let a plná svéprávnost, občanský zákoník formuluje svéprávnost jako „*způsobilost nabyvat pro sebe vlastním právním jednáním práva a zavazovat se k povinnostem (právně jednat)*“.⁸⁶ Dalším požadavkem je bezúhonnost,⁸⁷ zdravotní způsobilost a dosažený stupeň vzdělání. V příloze č. 1 k ZSS nalezneme charakteristiku jednotlivých platových tříd⁸⁸, které určují minimální požadovaný stupeň vzdělání a služební označení.

„*Státní zaměstnanci vykonávají službu zpravidla ve služebním poměru na dobu neurčitou*“.⁸⁹ Služební místo je zásadně obsazováno na základě výběrového řízení, ale ZSS stanoví i případy, kdy je možné obsadit služební místo jinak.⁹⁰ Dle

⁸³ § 52 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce

⁸⁴ VEJSADA, David, ERÉNYI, Tereza. *Zákon o státní službě – Co čeká státní zaměstnanec?* [online]. 2015 [cit. 2022-02-04]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/zakon-o-statni-službe-co-ceka-statni-zamestnanec-97036.html>

⁸⁵ BĚLECKÝ, Miroslav. *Zákon o státní službě a zákony související: komentář.*, s. 70.

⁸⁶ § 15 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

⁸⁷ Za jakých podmínek uchazeč naplňuje požadavek bezúhonnosti upravuje § 25 odst. 3 ZSS a doložení bezúhonnosti § 26 ZSS

⁸⁸ Příloha č. 1 k ZSS Charakteristiku platových tříd státních zaměstnanců

⁸⁹ § 21 odst. 1 ZSS

⁹⁰ § 24 odst. 5 a § 178a odst. 1 ZSS

Běleckého je s ohledem na cíl v podobě kvalitní státní služby a dle zásad otevřenosti, odbornosti a odpolitizování státní služby, vhodným nástrojem obsazení služebního místa právě výsledek výběrového řízení,⁹¹ které vyhláší služební orgán na úřední desce a portále MV ČR. Oznámení o vyhlášení výběrového řízení musí obsahovat náležité údaje,⁹² mj. o předpokladech a požadavcích na žadatele o přijetí do služebního poměru, o služebním místě a oboru služby, atd. Novela ZSS oproti dosavadní úpravě přináší změnu v podobě dalších údajů, které musí toto oznámení obsahovat např. popis činností týkající se daného služebního místa, což lze považovat za stěžejní informace, které však zájemcům dosud poskytovány nebyly.

Po vyhlášení výběrového řízení, jehož cílem je obsazení služebního místa tím nejvhodnějším kandidátem, přijímá služební orgán písemné žádosti v českém jazyce. Vzory žádostí nemají zákonnou úpravu, nicméně z důvodu sjednocení praxe jsou upraveny v Metodickém pokynu nejvyššího státního tajemníka.⁹³ Novela ZSS potom přináší změny, které mají docílit zpřesnění a zjednodušení procesu výběrového řízení. Za účelem zrychlení výběrového řízení např. zkracuje dosavadní minimální lhůtu pro podávání žádostí z 10 dnů na 7 dnů⁹⁴ a zavádí elektronizaci výběrového řízení spočívající v doručování na elektronickou adresu.⁹⁵

Po uskutečnění výběrového řízení, výběru a shodě ohledně nejvhodnějšího kandidáta následuje přijetí státního zaměstnance do služebního poměru. Služební poměr žadatele vzniká dnem, který je uveden v rozhodnutí o přijetí do služebního poměru.⁹⁶

V den nástupu do služby skládá státní zaměstnanec služební slib před služebním orgánem.⁹⁷ Podobně jako se skládá vojenská přísaha u vojáků z povolání⁹⁸ a služební slib u příslušníků bezpečnostních sborů.⁹⁹ Služební slib musí být přečten a státní zaměstnanec musí prohlásit „Tak slibuji!“, vše se zaznamená do úředního

⁹¹ BĚLECKÝ, Miroslav. *Zákon o státní službě a zákony související: komentář.*, s. 68.

⁹² § 24 odst. 7 ZSS

⁹³ Metodický pokyn nejvyššího státního tajemníka č. 1/2023, kterým se stanoví podrobnosti k provádění výběrových řízení. [online]. 2023 [cit. 2022-03-10]. Dostupný z: <https://www.mvcr.cz/sluzba/clanek/metodicky-pokyn-1-2023.aspx>

⁹⁴ § 24 odst. 10 ZSS

⁹⁵ § 24 odst. 11 ZSS

⁹⁶ § zejména 30 a 31 ZSS

⁹⁷ § 32 ZSS

⁹⁸ § 3 odst. 1 písm. a) ZVP

⁹⁹ § 17 odst. 3 ZPBS

záznamu, včetně data a místa složení slibu, zaměstnanec záznám podepíše a záznám je založen do osobního spisu státního zaměstnance.¹⁰⁰

Odmítne-li státní zaměstnanec složit služební slib nebo státní zaměstnanec složí služební slib s výhradou, považuje se služební poměr od počátku za neexistující, což ve svém rozsudku potvrdil i Městský soud v Praze,¹⁰¹ poté co státní zaměstnanec nesplnil zákonnou podmínku složení služebního slibu v den nástupu do služby a opakovaně se nedostavil ke složení služebního slibu v náhradním termínu.

Některé funkce nebo povolání představují neslučitelnost se služebním poměrem.¹⁰² Pokud je na základě výběrového řízení vybrána osoba, u které existuje tato neslučitelnost, musí neprodleně učinit náležité kroky směřující k odstranění překážky nebo výkonu služby. Překážky¹⁰³ lze rozlišit na překážky s omezenou dobou trvání a překážky, které jsou důsledkem výkonu některé trvalé činnosti. Překážky s omezenou dobou trvání představují např. mandát poslance nebo senátora, soudce Ústavního soudu, člena Rady pro rozhlasové a televizní vysílání, aj.¹⁰⁴ Pokud některá z těchto překážek nastane po přijetí do služebního poměru, dojde k pozastavení výkonu státní služby. Překážky v důsledku výkonu některé trvalé činnosti oproti tomu představují důvod pro ukončení služebního poměru,¹⁰⁵ jedná se o výkon funkce soudce nebo státního zástupce, což platí též pro vojáky z povolání a příslušníky bezpečnostního sboru.¹⁰⁶

Odborným požadavkem kladeným na státního zaměstnance je povinnost úspěšně složit úřednickou zkoušku, jejím cílem je ověřit znalosti, dovednosti a schopnosti státního zaměstnance nezbytné pro výkon služby. Úřednická zkouška se dělí na část obecnou a část zvláštní. Obecná část zkoušky probíhá písemně a ověřuje zejména znalosti týkající se organizace a činnosti veřejné správy, znalost relevantních právních předpisů a základní znalost práva Evropské unie, protikorupčních opatření, apod. Zvláštní část zkoušky má ústní formu před zkušební komisí. Za metodiku a výkon odpovídá Ministerstvo vnitra.¹⁰⁷ Postup po úspěšném složení

¹⁰⁰ § 153 ZSS

¹⁰¹ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 17.10.2019, č.j. 9 Ad 2/2017-74

¹⁰² § 33 ZSS

¹⁰³ KOPECKÝ, Martin. *Správní právo: obecná část*, s. 146.

¹⁰⁴ § 33 odst. 1 ZSS

¹⁰⁵ § 74 odst. 2 ZSS

¹⁰⁶ § 33 odst. 2 ZSS

¹⁰⁷ § 35 a násl. ZSS

úřednické zkoušky upravuje ZSS¹⁰⁸ a spočívá zejména v nároku na změnu doby trvání služebního poměru na dobu neurčitou/určitou uvedenou v oznámení o vyhlášení výběrového řízení.

4.3. Porovnání se vznikem služebního poměru vojáků z povolání a příslušníků bezpečnostních sborů

Jak vyplynulo v průběhu textu této kapitoly, nejsou to výhradně státní zaměstnanci, kdo vykonává službu ve služebním poměru. Služební poměr vojáků z povolání upravuje ZVP, vojákem z povolání (dále jen „voják“) se může stát občan, který vojenskou činnou službu vykonává jako svoje zaměstnání. Do služebního poměru je povoláván, naproti tomu státní zaměstnanec je do služebního poměru přijímán.

Voják je ve služebním poměru k ČR a může být povolán do služebního poměru jen na základě své žádosti.¹⁰⁹ Voják musí splňovat podmínky občanství ČR a věku 18 let, trestní bezúhonnost a zdravotní způsobilost, i kvalifikační předpoklady pro stanovené služební zařazení. Podmínky pro povolání jsou obdobné jako pro přijetí do služebního poměru státního zaměstnance, kde je ovšem podmínka občanství upravena širěji a zahrnuje i občany jiného členského státu EU a občany státu, který je smluvním státem Dohody o Evropském hospodářském prostoru, pokud se nejedná dle systemizace o služební místo, kdy je s ohledem na ochranu veřejného zájmu požadavkem občanství ČR¹¹⁰. Od státního zaměstnance se očekává dodržování demokratických zásad ústavního pořádku ČR a řádný výkon služby.¹¹¹ Naproti tomu pro vojáka platí přísný zákaz propagace a sympatizace s extremistickým hnutím. Voják má v porovnání se státním zaměstnancem výrazněji omezena některá práva, na rozdíl od státního zaměstnance nesmí být členem politické strany nebo hnutí (pro představeného státního zaměstnance také platí toto omezení jeho práv)¹¹² ani odborové organizace.¹¹³ Obdobně jako státní zaměstnanec skládá služební slib, skládá jej i voják v podobě vojenské přísahy,¹¹⁴ přísahu voják skládá před přijetím do služebního poměru. V případě, že voják

¹⁰⁸ § 42 odst. 1 a 2 ZSS

¹⁰⁹ § 2 odst. 1 ZVP

¹¹⁰ PICHRT, J., KOPECKÝ, M. § 25 [Požadavky na osobu žadatele o přijetí do služebního poměru]. In: BĚLINA, M., BĚLINA, T., BOGNÁROVÁ, V., HOLUB, A., KAHLE, B., KAUCKÝ, J., KOPECKÝ, M., MEZEIOVÁ, V., MORÁVEK, J., PICHRT, J., RIEDLOVÁ, E., ROTHOVÁ, E., SMEJKAL, L., STÁDNÍK, J. a kol. *Zákon o státní službě: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-10-19]. Dostupné z: www.aspi.cz.

¹¹¹ § 22 ZSS

¹¹² § 80 ZSS

¹¹³ § 3 odst. 1 ZVP

¹¹⁴ § 3 odst. 1 ZVP

nesloží přísahu, není do služebního poměru povolán. Státní zaměstnanec skládá služební slib až v den nástupu do služby,¹¹⁵ odmítne-li složit slib nebo pokud složí slib s výhradou, služební poměr se považuje od počátku za neexistující.¹¹⁶ Po povolání do služebního poměru začíná běžet zkušební doba, u vojáka v délce tři měsíců, u státního zaměstnance po přijetí do služebního poměru ve lhůtě šesti měsíců.

Výběr uchazeče provádějí rekruotační střediska a pracoviště v krajských městech a zahajuje se doručením písemné žádosti o povolání do služebního poměru. Nezbytné je vyplnění osobního dotazníku a předložení potřebných dokladů. Služební orgán vyhodnotí předložené materiály, do výběru zařadí jen uchazeče, kteří dodali potřebné doklady. Na výzvu v přiměřené lhůtě může uchazeč dodat chybějící doklady. Do kvalifikačních předpokladů a následného služebního zařazení se promítne nejvyšší dosažené vzdělání, oproti státním zaměstnancům je ověřena fyzická zdatnost přezkoušením z tělesné přípravy a psychická způsobilost je vyhodnocena na základě vyšetření a motivačního pohovoru.¹¹⁷

Služební poměr se zakládá dnem bezprostředně následujícím po dni doručení rozhodnutí služebního orgánu o povolání občana do služebního poměru. Oproti úpravě v ZSS je rozdílná úprava délky služebního poměru, služební poměr vojáků existuje pouze na dobu určitou, která je omezena trváním od 2 do 20 let.¹¹⁸ ZSS stanoví státnímu zaměstnanci povinnost vykonat úřednickou zkoušku, ZVP tento institut neupravuje, a tedy vojákovi povinnost složení obdoby úřednické zkoušky nezadává. Ve věcech služebního poměru vojáků činí úkony služební orgány uvedené v zákoně.¹¹⁹ Služební poměr vzniká dnem, který je v rozhodnutí o povolání stanoven jako den nástupu. Nenastoupí-li uchazeč bez závažného důvodu do služby ve stanovený den, jeho poměr nevznikne. Na základě splněných kvalifikačních předpokladů je voják zařazen do hodnostního sboru a jmenován do vojenské hodnosti, ve výjimečných případech lze na dobu určitou vojákovi propůjčit vyšší hodnost.¹²⁰

¹¹⁵ § 32 ZSS

¹¹⁶ § 32 odst. 5 ZSS

¹¹⁷ SKORUŠA, Leopold. *Zákon o vojácích z povolání: komentář*, s. 12-13.

¹¹⁸ § 5 ZVP

¹¹⁹ § 2 odst. 2 ZVP

¹²⁰ § 6 až 7 § ZVP

Vojáci mají oproti státním zaměstnancům omezené shromažďovací a sdružovací právo, výdělečnou činnost mohou vykonávat stejně jako státní zaměstnanci, a to pouze s předchozím písemným souhlasem služebního orgánu.¹²¹

Obdobně upravuje služební poměr příslušníků bezpečnostních sborů ZPBS, který se vztahuje na všechny osoby, které v bezpečnostním sboru vykonávají službu (dále jen „příslušník“). Bezpečnostním sborem rozumíme Policii ČR, Hasičský záchranný sbor ČR, Celní správu ČR, Vězeňskou službu ČR, Generální inspekci bezpečnostních sborů, (dále jen „GIBS“), Bezpečnostní informační službu (dále jen „BIS“) a Úřad pro zahraniční styky a informace.¹²² Pravomoc jednat a rozhodovat ve věcech služebního poměru příslušníků určuje zákon.¹²³

Pro přijetí do služebního poměru musí uchazeč podat písemnou žádost, čímž se zahájí přijímací řízení. Podmínky pro přijetí do služebního poměru dle ZPBS¹²⁴ jsou velmi podobné úpravě v ZVP, přesto je zde několik rozdílů. Mezi podmínky přijetí patří stejně jako u vojáků občanství ČR, věk 18 let, bezúhonnost, kvalifikační předpoklady, zdravotní, osobnostní a fyzická způsobilost, navíc zakotvuje podmínku svéprávnosti.¹²⁵ Zdravotní způsobilost se ověřuje na základě výpisu ze zdravotnické dokumentace, osobnostní způsobilost posuzuje psycholog psychologického pracoviště bezpečnostního sboru, fyzická způsobilost se ověřuje tělesnou zdatností. Pokud to služební místo vyžaduje, je třeba i oprávnění seznamovat se s utajenými informacemi. Příslušník nesmí být členem politické strany nebo hnutí, oproti vojákům ale smí být členem odborové organizace (pokud nejde o příslušníka zpravodajské služby).¹²⁶ Jinou výdělečnou činnost smí vykonávat pouze se souhlasem služebního funkcionáře, bez souhlasu smí vykonávat např. činnost vědeckou, literární, znaleckou činnost pro soud nebo správní úřad, apod.¹²⁷

Služební poměr se zakládá rozhodnutím příslušného funkcionáře bezpečnostního sboru po skončení přijímacího řízení.¹²⁸ Služební poměr vzniká dnem, který je stanoven v rozhodnutí o přijetí do služebního poměru. V den nástupu služby skládá

¹²¹ § 44 a § 45 a § 47 ZVP

¹²² § 1 ZPBS

¹²³ § 2 ZPBS

¹²⁴ § 13 ZPBS

¹²⁵ Podmínka svéprávnosti potom pro vojáky z povolání dle ZVP můžeme odvodit z § 7 odst. 3 Vyhlášky MO č. 357/2016 Sb. o zdravotní způsobilosti k výkonu vojenské činné služby

¹²⁶ § 13 ZPBS

¹²⁷ § 48 ZPBS

¹²⁸ § 17 ZPBS

příslušník služební slib, což se shoduje s úpravou podle ZSS. Nenastoupí-li do služby příslušník v den nástupu do služby, aniž by mu bránila závažná překážka nebo o ní neuvědomí služební funkcionáře, rozhodnutí o přijetí do služebního poměru se ruší.¹²⁹ Příslušník je při přijetí do služebního poměru ustanoven na služební místo v bezpečnostním sboru a jmenován do služební hodnosti.¹³⁰

Oproti úpravě dle ZVP se služební poměr příslušníků zakládá na dobu určitou nebo neurčitou. Zkušební doba je shodná s úpravou dle ZSS v délce šesti měsíců¹³¹, dle úpravy ZVP je zkušební doba stanovena na tři měsíce.

ZPBS ukládá příslušníkům povinnost složit služební zkoušku¹³², ZVP tuto povinnost vojákům neukládá. Služební zkouška se skládá z písemné a ústní části, příp. i praktické. Zkoušku vykonává příslušník před zkušební komisí, nejméně tříčlennou, kterou jmenuje a odvolává ředitel bezpečnostního sboru. Úřednická zkouška státních zaměstnanců se oproti této úpravě dělí na část obecnou a zvláštní dle oboru služby, zkušební komise je vždy tříčlenná.

Závěrem této kapitoly můžeme shrnout, že přestože státní zaměstnanci, vojáci a příslušníci konají službu ve služebním poměru, nejsou tyto služební poměry totožné a můžeme najít rozdíly mezi právní úpravou vzniku služebního poměru státního zaměstnance dle ZSS na straně jedné a právní úpravou vzniku služebního poměru příslušníka dle ZPBS a vojáka dle ZVP na straně druhé.

¹²⁹ § 17 ZPBS

¹³⁰ § 18 ZPBS

¹³¹ § 29 odst. 2 ZSS

¹³² § 12 ZPBS

5. Změny služebního poměru státních zaměstnanců

„Změnou služebního poměru rozumí zákon o státní službě změnu některého z prvků tohoto právního vztahu, aniž by však byla dotčena existence samotného služebního poměru.“¹³³ Změny služebního poměru představují změnu obsahu tohoto právního vztahu, změnu práv a povinností jeho subjektů. ZSS taxativně stanoví změny služebního poměru.¹³⁴

Změny služebního poměru můžeme rozlišit na změny týkající se potřeb výkonu státní služby, např. přeložení k výkonu služby do jiného služebního úřadu, zařazení mimo výkon služby z organizačních důvodů, zastupování, aj. a na změny služebního poměru z důvodů, které jsou na straně státního zaměstnance, např. zproštění výkonu služby na základě usnesení o zahájení trestního stíhání pro úmyslný trestný čin nebo trestný čin proti pořádku ve věcech veřejných, převedení na jiné služební místo ze zdravotních důvodů, aj.¹³⁵

K těm změnám služebního poměru, které představují výrazný zásah do služebního poměru státního zaměstnance, např. vyslání na služební cestu v případě osob požívajících zvláštní ochrany, přeložení na dobu delší než 60 dní, apod., může dojít jen na základě souhlasu státního zaměstnance. Zákon stanovuje písemný souhlas pouze v případě vyslání státního zaměstnance k výkonu služby v zahraničí,¹³⁶ má se tedy za to, že v ostatních případech stačí ústní souhlas. Přesto se domnívám, že by bylo vhodnější mít tento souhlas v písemné podobě. Pokud služební orgán rozhodně o změně bez tohoto souhlasu, jedná se o nezákonné rozhodnutí a nezákonnou změnu služebního poměru. V situaci, kdy není třeba souhlasu státního zaměstnance a on odmítne konat službu, mohlo by se jednat o kárné provinění a dojít k zahájení kárného řízení.¹³⁷

O změně služebního poměru vydává služební orgán rozhodnutí,¹³⁸ toto rozhodnutí musí obsahovat náležitosti podle ZSS.¹³⁹ Pokud státní zaměstnanec nesouhlasí se změnou služebního poměru (a nejedná se o změny, kdy je třeba jeho souhlasu), lze

¹³³ VLČKOVÁ, Eliška, KAŠPAROVÁ, Irena, BLÁHOVÁ, Pavla. *Zákon o státní službě*, s. 125.

¹³⁴ § 44 ZSS

¹³⁵ KOPECKÝ, Martin. *Správní právo: obecná část*, s. 146

¹³⁶ § 67 odst. 1 ZSS

¹³⁷ BĚLINA, T. § 44. In: BĚLINA, M., BĚLINA, T., BOGNÁROVÁ, V., HOLUB, A., KAHLE, B., KAUCKÝ, J., KOPECKÝ, M., MEZEIOVÁ, V., MORÁVEK, J., PICHRT, J., RIEDLOVÁ, E., ROTHOVÁ, E., SMEJKAL, L., STÁDNÍK, J. a kol. *Zákon o státní službě: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-10-04]. Dostupné z: www.aspi.cz.

¹³⁸ Podle § 159 odst. 1 písm. e) ZSS

¹³⁹ § 30 ZSS

rozhodnutí napadnout dle příslušných ustanovení s. ř. a také podat písemnou stížnost.¹⁴⁰ Lhůta sice není dána, ale můžeme asi dovést, že je v zájmu státního zaměstnance podat ji co nejdříve. Existují ovšem výjimky, na rozhodování o vyslání na služební cestu, zastupování státního zaměstnance nebo představeného, se nevztahují ustanovení o řízení ve věcech státní služby ani ustanovení s. ř. o správním řízení, státní zaměstnanec se tak může bránit pouze písemnou stížností¹⁴¹ podanou služebnímu orgánu.¹⁴²

ZSS upravuje i problematiku týkající se zařazení státního zaměstnance na jeho původní služební místo v případě, že odpadl důvod pro změnu služebního poměru, např. z důvodu přeložení.¹⁴³ Srovnatelná situace nastane po skončení zařazení mimo výkon služby pro pozastavení služby z důvodu výkonu vojenského cvičení, funkce poslance, aj.¹⁴⁴ Tento institut významně posiluje právní jistotu státního zaměstnance tím, že mu zajišťuje jistotu návratu na jeho původní služební místo.

V případě, že bylo služební místo mezitím zrušeno z důvodu změny systemizace, uplynula doba určitá, na kterou byl státní zaměstnanec zařazen nebo jmenován na služební místo nebo odpadl jiný důvod změny, a nelze státního zaměstnance na původní místo zařadit, bude zařazen na jiné volné služební místo,¹⁴⁵ s ohledem na vhodnost¹⁴⁶ služebního místa pro konkrétního státního zaměstnance. Písemný souhlas je vyžadován v případě, že se jedná o služební místo s nižší platovou třídou. Rozhodnutí služebního orgánu o zařazení na původní nebo jiné služební místo se opět bude řídit náležitostmi podle ZSS.¹⁴⁷¹⁴⁸

¹⁴⁰ § 157 ZSS

¹⁴¹ § 157 ZSS

¹⁴² BĚLINA, T. § 44. In: BĚLINA, M., BĚLINA, T., BOGNÁROVÁ, V., HOLUB, A., KAHLE, B., KAUCKÝ, J., KOPECKÝ, M., MEZEIOVÁ, V., MORÁVEK, J., PICHRT, J., RIEDLOVÁ, E., ROTHOVÁ, E., SMEJKAL, L., STÁDNÍK, J. a kol. *Zákon o státní službě: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-10-04]. Dostupné z: www.aspi.cz.

¹⁴³ BĚLECKÝ, Miroslav. *Zákon o státní službě a zákony související: komentář*, s. 130.

¹⁴⁴ § 70 odst. 1 ZSS

¹⁴⁵ § 70 odst. 3 ZSS

¹⁴⁶ MORÁVEC, K. § 70 In: HŘEBÍKOVÁ, Iva. *Zákon o státní službě: komentář*, s. 393.

¹⁴⁷ § 159 odst. 1 písm. e) ZSS

¹⁴⁸ BĚLINA, T. § 70. In: BĚLINA, M., BĚLINA, T., BOGNÁROVÁ, V., HOLUB, A., KAHLE, B., KAUCKÝ, J., KOPECKÝ, M., MEZEIOVÁ, V., MORÁVEK, J., PICHRT, J., RIEDLOVÁ, E., ROTHOVÁ, E., SMEJKAL, L., STÁDNÍK, J. a kol. *Zákon o státní službě: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-10-04]. Dostupné z: www.aspi.cz.

5.1. Vyslání na služební cestu

Služební cestou¹⁴⁹ rozumíme vyslání státního zaměstnance mimo místo jeho služebního působiště, tedy vyslání mimo obec, ve které má služební působiště. Služební cesta nemá v ZSS stanovenou délku trvání, ale můžeme vyvodit, že se jedná o dobu, která je nezbytně nutná, předem vymezená, sloužící ke splnění služebního úkolu. V případě dlouhodobé změny působiště se jeví vhodnější využití institutu přeložení.

Podmínky služební cesty určuje služební orgán¹⁵⁰, státního zaměstnance lze vyslat na služební cestu v tuzemsku i zahraničí. Zde je asi vhodné zmínit i institut výkonu služby v zahraničí, k tomu je ale třeba písemného souhlasu státního zaměstnance. Jisté zmírnění povinnosti vykonat služební cestu představuje přihlédnutí ke zdravotnímu a osobnímu stavu státního zaměstnance a k jeho rodinným poměrům, na které by mohla mít služební cesta negativní dopad.

Vyslání na služební cestu není až na výjimky podmíněno souhlasem státního zaměstnance, což opět odráží veřejnoprávní charakter služebního poměru, tímto krokem zajišťuje zákonodárce podmínky pro řádný a plynulý výkon státní správy.¹⁵¹ Tuto výjimku představují osoby požívající zvláštní ochrany, konkrétně těhotné státní zaměstnankyně, státní zaměstnankyně a zaměstnanci pečující o dítě do 8 let, osamělé státní zaměstnankyně a zaměstnanci pečující o dítě, které nedosáhlo věku 15 let, státní zaměstnankyně a zaměstnanci, kteří převážně sami dlouhodobě pečují o osobu závislou na pomoci jiné fyzické osoby ve II., III., IV. stupni.¹⁵² Toto ustanovení je srovnatelné s úpravou ZP, které zakotvuje ochranu zaměstnankyň a zaměstnanců týkající se pracovní cesty.¹⁵³ V rámci vysílání na služební cestu se setkávají ZSS a ZP v úpravě náhrad a řídí se úpravou cestovních náhrad dle ZP.¹⁵⁴

5.2. Přeložení

Státní zaměstnanec může být přeložen k výkonu služby do jiného služebního úřadu nebo jiného organizačního útvaru služebního úřadu, pouze pokud zde existuje potřeba zajištění výkonu služby. Opět se zde projevuje veřejnoprávní povaha

¹⁴⁹ § 45 a § 46 ZSS

¹⁵⁰ který může tuto pravomoc přenést na představené dle § 14 odst. 5 a § 15 odst. 7 ZSS

¹⁵¹ MORAVEC, K. § 45 In: HŘEBÍKOVÁ, Iva. *Zákon o státní službě: komentář*, s. 210.

¹⁵² Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

¹⁵³ § 240 ZP

¹⁵⁴ § 152 až § 154, § 173 až 176 a § 178 až § 189 ZP

služebního poměru, kdy cílem je zajištění řádného chodu správních úřadů a pružně fungující státní správy ve prospěch občanů, což s sebou nese více omezení, než v pracovněprávním vztahu.¹⁵⁵

Služební orgán musí stejně jako při vyslání na služební cestu přihlídnout k osobním, zdravotním a rodinným poměrům státního zaměstnance, aby tato změna služebního poměru nepřinesla negativní dopad. Pro přeložení není třeba souhlasu státního zaměstnance, ale stejná skupina státních zaměstnanců jako při vyslání na pracovní cestu požívá zvláštní ochrany, a je tak třeba jejich souhlasu.¹⁵⁶

Státního zaměstnance lze přeložit pouze na dobu nezbytně nutnou, která je předem určena, a to na dobu 60 dnů v kalendářním roce bez jeho souhlasu, kdy se může jednat o jedno nebo více přeložení. Lhůtu lze následně prodloužit o dobu dalších 60 dnů, ale to již pouze se souhlasem státního zaměstnance.¹⁵⁷

Státní zaměstnanec může být přeložen k výkonu služby pouze v oboru služby, který vykonává. Ze ZSS vyplývají dvě situace, kdy dochází k přeložení. Zaprvé situace, kdy je státní zaměstnanec přeložen na jiné, tedy volné služební místo spadajícího do jiného služebního úřadu nebo organizačního útvaru služebního úřadu. Cílem přeložení státního zaměstnance je tak pokrytí dosud neobsazeného místa, aby nedošlo k ohrožení řádného výkonu služební agendy. Při druhé situaci je zaměstnanec přeložen do jiného služebního úřadu nebo organizačního útvaru služebního úřadu, ale není přeložen na jiné služební místo. Tímto způsobem se řeší situace, kdy je třeba personálního posílení např. při sezónních výkyvech v agendách služebního úřadu, kterému se markantně zvýší počet přijímaných žádostí.¹⁵⁸

Pokud v rámci přeložení dojde ke snížení platu, vzniká státnímu zaměstnanci nárok na doplatek do výše původního platu,¹⁵⁹ na zajištění ubytování a náhrady výdajů jako při služební cestě, pokud je přeložen do jiné obce, než se nachází jeho služební působiště nebo bydliště.¹⁶⁰

¹⁵⁵ MORAVEC, K. § 70 In: HŘEBÍKOVÁ, Iva. *Zákon o státní službě: komentář*, s. 217.

¹⁵⁶ § 47 odst. 3 ZSS

¹⁵⁷ BĚLINA, T. § 47. In: BĚLINA, M., BĚLINA, T., BOGNÁROVÁ, V., HOLUB, A., KAHLE, B., KAUCKÝ, J., KOPECKÝ, M., MEZEIOVÁ, V., MORÁVEK, J., PICHRT, J., RIEDLOVÁ, E., ROTHOVÁ, E., SMEJKAL, L., STÁDNÍK, J. a kol. *Zákon o státní službě: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-10-05]. ASPI_ID KO234_2014CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹⁵⁸ ERÉNYI, Tereza, KANTOROVÁ, Diana, VEJSADA, Daniel. *Vyznejte se v zákoně o státní službě*, s. 60.

¹⁵⁹ § 47 odst. 5 ZSS

¹⁶⁰ § 47 odst. 4 ZSS

5.3. Zproštění výkonu služby

K zproštění výkonu služby dochází v situaci, kdy u státního zaměstnance vznikne důvodná pochybnost o jeho bezúhonnosti, která představuje základní předpoklad pro výkon efektivní veřejné správy a důvěru občanů ve veřejnou správu. Pochybnosti o bezúhonnosti státního zaměstnance by měly být důvodné, v případě, že dojde k jejich výskytu, musí být státní zaměstnanec zproštěn služby. Dokud nebude pravomocně skončeno trestní stíhání, uplatňuje se zásada presumpce nevinu.¹⁶¹

Služební orgán zproští státního zaměstnance výkonu služby na základě usnesení o zahájení trestního stíhání pro úmyslný trestný čin, pro trestný čin proti pořádku ve věcech veřejných z nedbalosti, při vzetí státního zaměstnance do vazby. Státní zaměstnanec má povinnost oznámit služebnímu orgánu bez zbytečného odkladu, že proti němu bylo zahájeno trestní stíhání a v jaké věci,¹⁶² jinak dojde k porušení služební kázně. Orgány činné v trestním řízení bez zbytečného odkladu vyrozumí služební orgán, aby mohl neprodleně zprostit státního zaměstnance výkonu služby.¹⁶³

V případě zahájení kárného řízení je státní zaměstnanec zproštěn výkonu služby, pokud to kárná komise navrhne, za podmínky, že existuje důvodné podezření ze spáchání zvláště závažného kárného provinění, např. porušoval kázeň dlouhodobě, způsobil zvláště závažný následek, jednal ze zavrženíhodných pohnutek, aj.,¹⁶⁴ a zároveň pokud by státní zaměstnanec mohl ohrozit řádný výkon služby nebo opatřování podkladů pro rozhodnutí v kárném řízení, což potvrdil i rozsudek Městského soudu v Praze.¹⁶⁵

Státní zaměstnanec má nárok na část měsíčního platu s ohledem na počet osob, které jsou závislé na jeho příjmu. Aktuální právní úprava stanovuje hranici pro výši platu při usnesení o zahájení trestního stíhání nebo z důvodu vazby na 50 % (nejméně ve výši minimální mzdy), za každou vyživovanou osobu náleží státnímu

¹⁶¹ VAVERA, František, HULINSKÝ, Petr, MLSNA, Petr, MATES, Pavel, CHRÁSTKOVÁ, Kristina, DOLEŽÍLEK, Jiří, ŠKODA, Jindřich. *Zákon o státní službě s poznámkami*, s. 79

¹⁶² § 77 odst. 1 písm. k) ZSS

¹⁶³ § 48 odst. 2 ZSS

¹⁶⁴ § 89 odst. 3 věty druhé ZSS uvádí demonstrativní výčet kritérií pro zvláště závažné provinění

¹⁶⁵ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 21.5.2020, č.j. 10 Ad 18/2019-39

zaměstnanci navíc 10 % platu, maximálně do výše 80 % platu. V případě zproštění výkonu služby na návrh kárné komise je to 80 % měsíčního platu.¹⁶⁶

Pokud se podezření ze ztráty bezúhonnosti neprokáže, státní zaměstnanec má nárok na doplacení zkráceného měsíčního platu. V opačném případě skončí služební poměr ze zákona dnem nabytí právní moci rozsudku nebo jiného rozhodnutí.

5.4. Zařazení na jiné služební místo

Zařazení na jiné služební místo¹⁶⁷ je možné na základě výběrového řízení nebo bez výběrového řízení. Prvním důvodem je tak úspěšně absolvované výběrové řízení, bez výběrového řízení¹⁶⁸ může být státní zaměstnanec zařazen na jiné služební místo ve třech případech.

Tím prvním je zařazení na jiné služební místo se souhlasem (nemusí být písemný, ale opět můžeme písemnou podobu souhlasu doporučit) státního zaměstnance v témže služebním úřadě a stejném oboru služby. Musí dojít k písemné dohodě o zařazení mezi služebním orgánem a bezprostředně nadřízeným představeným. Je pravidlem, že jiné služební místo je zařazeno ve stejné nebo nižší platové třídě jako původní služební místo. Pouze pokud dosahoval dvě po sobě jdoucí služební hodnocení vynikajících výsledků, může mu být umožněno zařazení na služební místo spadající do platové třídy o jednu platovou třídu vyšší.

Druhým způsobem je zařazení u státních zaměstnanců zařazených v 9. nebo 10. platové třídě, kdy se souhlasem zařadí na jiné služební místo zařazené v platové třídě o jednu platovou třídu vyšší (za splnění podmínek výkonu služby ve stejném oboru služby po dobu 4 let a vynikajících výsledků ve dvou po sobě jdoucích služebních hodnoceních), v témže služebním úřadě ve stejném oboru služby, opět platí preference písemného souhlasu. Státní zaměstnanec musí splňovat předpoklady pro jiné služební místo a musí dojít k písemné dohodě mezi služebním orgánem a bezprostředně nadřízeným představeným.

Poslední variací je služební místo ve služebním úřadě podřízené témuž ústřednímu orgánu ve stejném oboru služby, státní zaměstnanec opět musí splňovat dané

¹⁶⁶ Pro srovnání s původní právní úpravou, služební zákon stanovoval minimální výši měsíčního platu po dobu zproštění služby na 40 %, maximálně pak 70 %.

¹⁶⁷ § 49 ZSS

¹⁶⁸ § 49 odst. 2 až 5 ZSS byly do zákona doplněny novelami provedenými zákony č. 144/2017 Sb., kterým se mění ZSS a č. 35/2019 Sb., zákon o zahraniční službě

předpoklady pro jiné služební místo a musí dojít k písemné dohodě mezi novým služebním orgánem a novým bezprostředně nadřízeným představeným.

Nejvyšší správní soud ve svém rozsudku¹⁶⁹ řešil případ týkající se ošetřovného, kdy byla státní zaměstnankyně na základě úspěšnosti ve výběrovém řízení zařazena na jiné služební místo. Před nástupem na toto služební místo ale vznikla státní zaměstnankyni potřeba ošetřování nezletilého syna, přičemž nemocenské pojištění vzniká teprve dnem, kdy zaměstnanec fakticky započne výkon práce, na dávku ošetřovného tedy neměla nárok.¹⁷⁰

V souvislosti se zařazením na jiné služební místo je nezbytné rozlišit samotnou existenci služebního poměru a dobu jeho trvání, které představují dvě samostatné, byť propojené kategorie.¹⁷¹ Změna doby trvání služebního poměru na dobu neurčitou není zařazením na jiné služební místo dotčena.¹⁷² V případě, že státní zaměstnanec je ve služebním poměru na dobu neurčitou, doba trvání jeho služebního poměru se nemění ani v případě, že bude zařazen na jiné služební místo na dobu určitou.

Doba trvání služebního poměru na dobu určitou se zařazením na jiné služební místo nezkracuje.¹⁷³ Pokud je státní zaměstnanec zařazen na jiné služební místo na dobu určitou, která je kratší než doba trvání jeho služebního poměru, doba trvání jeho služebního poměru se nezkracuje. Obě tato ustanovení jsou v ZSS uvedena zejména s ohledem na ochranu státního zaměstnance a zajišťují, aby nebyl krácen na svých právech.¹⁷⁴

5.5. Změna doby trvání služebního poměru

Ke změně doby trvání služebního poměru na dobu neurčitou nebo prodloužení doby určité může dojít jen ze zákonem daných důvodů.¹⁷⁵

¹⁶⁹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 8.10.2021, č. j. 3 Ads 6/2021–32, s odkazem na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9.12.2015, č. j. 1 Ads 252/2015-27

¹⁷⁰ § 14 odst. 1 a § 45 zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění

¹⁷¹ MORAVEC, K. § 49 In: HŘEBÍKOVÁ, Iva. *Zákon o státní službě: komentář*, s. 239.

¹⁷² § 49 odst. 6 ZSS

¹⁷³ § 49 odst. 7 ZSS

¹⁷⁴ BĚLINA, T. § 49. In: BĚLINA, M., BĚLINA, T., BOGNÁROVÁ, V., HOLUB, A., KAHLE, B., KAUCKÝ, J., KOPECKÝ, M., MEZEIOVÁ, V., MORÁVEK, J., PICHRT, J., RIEDLOVÁ, E., ROTHOVÁ, E., SMEJKAL, L., STÁDNÍK, J. a kol. *Zákon o státní službě: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-10-14]. Dostupné z: www.aspi.cz.

¹⁷⁵ § 50 odst. 2 a § 42 ZSS

Jedná se o případy, kdy státní zaměstnanec zařazený na služební místo nebo jmenovaný na služební místo vedoucího oddělení, který byl přijat do služebního poměru na dobu určitou, má nárok po úspěšném vykonání úřednické zkoušky na změnu doby trvání služebního poměru na dobu neurčitou a zařazení na dosavadní služební místo/jmenování na dosavadní služební místo vedoucího oddělení na dobu neurčitou nebo na změnu doby trvání služebního poměru na dobu určitou a zařazení na dosavadní služební místo nebo jmenování na dosavadní služební místo vedoucího oddělení na dobu určitou uvedenou v oznámení o vyhlášení výběrového řízení. Obdobně toto platí i pro vymezený okruh představených.¹⁷⁶ Je důležité podotknout, že tím zkušební doba v obou těchto případech není dotčena.

Dále se doba trvání služebního poměru změní v situaci, kdy státní zaměstnanec ve služebním poměru na dobu určitou má být zařazen na jiné služební místo nebo jmenován na služební místo představeného na dobu neurčitou nebo dobu určitou, která je delší než dosavadní služební poměr na dobu určitou.

5.6. Jmenování na služební místo představeného

K obsazení volného služebního místa představeného dochází na základě výběrového řízení, pokud není určeno jinak. ZSS určuje, která služební místa představených jsou obsazována vždy na základě výběrového řízení, novela ZSS do tohoto výčtu zařadila i ředitele odboru ve snaze dosáhnout jednotného postupu pro kategorii představených jmenovaných na dobu určitou¹⁷⁷ a zároveň pojmově nahradila označení náměstka pro státní službu za nejvyššího státního tajemníka a označení náměstka pro řízení sekce změnila na vrchního ředitele sekce.

Dosavadní úprava ZSS zakotvovala fikci, že osoba jmenovaná na služební místo představeného v minulosti, se po dobu dalších 3 let od ukončení výkonu služby na tomto služebním místě považuje za osobu splňující předpoklady pro účast ve výběrovém řízení na služební místo představeného, pokud nebyla např. odvolána na základě nevyhovujících výsledků.¹⁷⁸ Toto ustanovení dávalo smysl za účelem využití zkušeností státních zaměstnanců, ale z důvodu otevření výběrových řízení a nové úpravy předpokladů na představené došlo k jeho zrušení. Dále dosavadní úprava zakotvovala kumulativní podmínky, při jejichž splnění bylo možné

¹⁷⁶ § 42 odst. 2 ZSS

¹⁷⁷ Důvodová zpráva k zákonu č. 384/2022 Sb., zákon, kterým se mění zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

¹⁷⁸ MORAVEC, K. § 51 In: HŘEBÍKOVÁ, Iva. *Zákon o státní službě: komentář*, s. 257.

jmenování na služební místo představeného bez výběrového řízení. Toto také novela ZSS zrušila, nejspíš i s ohledem na otázku vhodnosti tohoto postupu a zásadu transparentnosti obsazování služebních míst, kdy služební orgán musí individuálně v každém případě zvážit, zda daný představený, jeho výkon služby a kvalifikace představují záruku kvalitního výkonu státní služby.¹⁷⁹

Nová úprava přináší jmenování na dobu určitou stanovenou na 5 let (funkční období) pro služební místa vedoucího služebního úřadu, vrchního ředitele sekce nebo ředitele sekce, personálního ředitele sekce pro státní službu a ředitele odboru. Oproti dosavadní úpravě, kdy byli zásadně jmenováni na dobu neurčitou se domnívám v souladu s důvodovou zprávou, že se jedná o krok správným směrem s cílem zvýšit flexibilitu a efektivitu výkonu státní správy, potažmo její profesionality. Jistá stabilita státní služby přetrvává, neboť státní zaměstnanci se mohou do výběrového řízení na služební místo představeného opakovaně hlásit i jej vykonávat.

5.7. Odvolání ze služebního místa představeného

Představeného odvolává ze služebního místa ten, kdo jej na dané služební místo jmenoval, resp. kdo má tuto pravomoc.¹⁸⁰ O odvolání ze služebního místa představeného rozhoduje příslušný orgán v řízení ve věcech služby,¹⁸¹ což neplatí v případě, že o odvolání rozhoduje vláda.¹⁸²

Představeného lze odvolat pouze z taxativně uvedených důvodů¹⁸³ nebo na základě písemné žádosti, kdy je služební orgán povinen představeného odvolat do 60 dnů ode dne podání žádosti. Jeden z důvodů pro odvolání představují změny systemizace, jejichž důsledkem je zrušení služebního místa představeného. Z rozsudku Nejvyššího soudu ČR vyplývá, že při přezkumu systemizace a organizační struktury služebního úřadu, které představují závazný podklad pro vydání rozhodnutí o odvolání ze služebního místa představeného a rozhodnutí o převedení státního zaměstnance na jiné služební místo *„jsou správní soudy oprávněny posoudit, zda byly tyto podklady schváleny zákonným způsobem, zda sledovaly legitimní cíl a zda existovaly konkrétní okolnosti svědčící o účelovosti zvoleného*

¹⁷⁹ Důvodová zpráva k zákonu č. 384/2022 Sb., zákon, kterým se mění zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

¹⁸⁰ § 52 až § 58 ZSS a zvláštní zákony

¹⁸¹ § 159 odst. 1 písm. e) ve spojení s § 44 písm. g) ZSS

¹⁸² § 159 odst. 2 písm. a) ZSS

¹⁸³ § 60 odst. 1 písm. a) až e) ZSS

*postupu či o šikanózním nebo diskriminačním jednání služebního orgánu“.*¹⁸⁴ Zrušení služebního místa představeného se promítne v organizační struktuře služebního úřadu, kterou upravuje služební předpis. Na tento služební předpis je pak nutné odkázat v rozhodnutí o odvolání ze služebního místa, protože tvoří podklad pro vydání rozhodnutí včetně důvodů zrušení místa, návrhu změny organizační struktury předkládanému Ministerstvu vnitra, veškeré poklady, které vedly ke změně systemizace nebo organizační struktury, aby byl možný přezkum rozhodnutí.¹⁸⁵

Dalšími důvody pak jsou dostačující nebo nevyhovující výsledky služebního hodnocení, pokud představený přestal splňovat požadavek na zdravotní způsobilost nebo způsobilost seznamovat se s utajovanými informacemi nebo byl zproštěn výkonu služby z důvodu vazby.

5.8. Převedení na jiné služební místo

Tato změna představuje povinnost služebního orgánu převést státního zaměstnance k výkonu služby na jiné služební místo, neboť na svém dosavadním místě nemůže vykonávat nadále službu ze zdravotních důvodů, byl odvolán ze služebního místa představeného, služební místo bylo zrušeno z důvodu změny systemizace, a dalších.¹⁸⁶ Lze dovodit, že se jedná pouze o převedení na jiné služební místo v rámci téhož služebního úřadu, což koresponduje i s úpravou převedení na jinou práci dle ZP, kde lze převést zaměstnance v rámci jednoho zaměstnavatele.¹⁸⁷

Při převedení státního zaměstnance se musí jednat o vhodné služební místo, přičemž je třeba vzít v potaz u individuálního zaměstnance relevantní kritéria, zejména zda služební místo odpovídá zdravotnímu stavu státního zaměstnance, dosaženému vzdělání a kvalifikaci. Krajský soud v Ústí nad Labem¹⁸⁸ ve svém rozsudku potvrdil povinnost správního orgánu zkoumat vhodnost služebního místa pro státního zaměstnance a jednoznačně odkázal na Metodický pokyn¹⁸⁹, který

¹⁸⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15.9.2020 sp. zn. 4 Ads 423/2019-70

¹⁸⁵ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 10. 2019, sp. zn. 8 Ads 301/2018-45

¹⁸⁶ § 61 ZSS

¹⁸⁷ BĚLINA, T. § 61. In: BĚLINA, M., BĚLINA, T., BOGNÁROVÁ, V., HOLUB, A., KAHLE, B., KAUCKÝ, J., KOPECKÝ, M., MEZEIOVÁ, V., MORÁVEK, J., PICHRT, J., RIEDLOVÁ, E., ROTHOVÁ, E., SMEJKAL, L., STÁDNÍK, J. a kol. *Zákon o státní službě: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-10-06]. Dostupné z: www.aspi.cz.

¹⁸⁸ Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 8.2.2017, sp. zn. 15 Ad 4/2016-65

¹⁸⁹ Čl. 45 Metodického pokynu náměstka ministra vnitra pro státní službu č. 2/2019, kterým se stanoví podrobnosti ke změnám služebního poměru. [online]. 2019 [cit. 2022-02-28]. Dostupný z: <https://www.mvcr.cz/sluzba/clanek/metodicky-pokyn-2-2019-aktualizace-k-1-listopadu-2021.aspx>

stanoví podrobnosti ke změnám služebního poměru a zároveň sjednocuje správní praxi a správní orgány rozhodující o převedení na jiné služební místo by se měly řídit jeho postupy. Dopltek do výše platu před převedením náleží státnímu zaměstnanci nejdéle po dobu 12 kalendářních měsíců.

O převedení rozhoduje služební orgán v řízení ve věcech služby,¹⁹⁰ není třeba souhlasu státního zaměstnance. O převedení rozhoduje služební orgán ve lhůtách stanovených ve s. ř.,¹⁹¹ bez zbytečného odkladu zejména v případě zrušení dosavadního služebního místa, což znemožňuje státnímu zaměstnanci vykonávat službu, což potvrdil ve svém rozsudku i Městský soud v Praze.¹⁹²

5.9. Zařazení mimo výkon služby z organizačních důvodů

Představuje situaci, kdy služební poměr státního zaměstnance nekončí, jen dochází k jeho změně v podobě přerušení výkonu služby. ZSS upravuje důvody,¹⁹³ pro které státní zaměstnanec musí přerušit výkon služby, a zároveň nemůže být převeden na jiné a vhodné služební místo, protože žádné není volné. Typickým příkladem je změna systemizace, kdy dojde ke zrušení původního místa, služební poměr tak stále trvá, státní zaměstnanec však nevykonává službu a je zařazen mimo výkon služby.

Městský soud v Praze se ve svém rozhodnutí¹⁹⁴ zabýval otázkou vhodnosti, která je neurčitým právním pojmem a představuje jistou míru nejistoty, nicméně služební orgán musí předem posoudit vhodnost služebního místa na základě kritérií, jejichž demonstrativní výčet obsahuje Metodický pokyn,¹⁹⁵ soud potom dovodil, že zařazením na vhodné místo v případě, že takové místo není, nemůže představovat převedení na „nejméně nevhodné“ služební místo a musí být zařazen mimo výkon služby.

O zařazení mimo výkon služby z organizačních důvodů rozhoduje služební orgán v řízení ve věcech služby,¹⁹⁶ což potvrdil svým usnesením i Městský soud v Praze, kdy označil systemizaci služebních míst coby akt sui generis, který není sám o sobě pro státního zaměstnance závazný, „*nýbrž se do něj promítá pouze prostřednictvím*

¹⁹⁰ § 159 odst. 1 písm. e) ve spojení s § 44 písm. h) ZSS

¹⁹¹ § 71 s. ř.

¹⁹² Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 24.7.2019, č.j. 8 A 41/2018-53

¹⁹³ § 62 odst. 1 ZSS

¹⁹⁴ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 21.10.2021, sp. zn. 10 Ad 16/2019-110

¹⁹⁵ Čl. 63 Metodického pokynu náměstka ministra vnitra pro státní službu č. 2/2019, kterým se stanoví podrobnosti ke změnám služebního poměru. [online]. 2019 [cit. 2022-02-28]. Dostupný z: <https://www.mvcr.cz/sluzba/clanek/metodicky-pokyn-2-2019-aktualizace-k-1-listopadu-2021.aspx>

¹⁹⁶ § 159 odst. 1 písm. e) ve spojení s § 44 písm. i) ZSS

rozhodnutí o změně služebního poměru. Ke změně služebního poměru v důsledku změny systemizace služebních míst může dojít jedině rozhodnutím, jehož adresátem je státní zaměstnanec.“¹⁹⁷

Po dobu zařazení mimo výkon služby činí plat státního zaměstnance 80 % měsíčního platu, zároveň platí, že mimo výkon služby může být zařazen nejvýše na 6 měsíců. Specifickou situaci představuje například souběh mateřské dovolené s instituty zproštění výkonu služby a zařazení mimo výkon služby z organizačních důvodů, přičemž poradní sbor¹⁹⁸ učinil dva závěry, prvním závěrem je, že těhotná/porodivší státní zaměstnankyně zařazená mimo výkon služby z organizačních důvodů není povinna oznámit služebnímu orgánu nástup na mateřskou nebo rodičovskou dovolenou. A v případě, že toto oznámí, služební orgán rozhodne o skončení zařazení mimo výkon služby z organizačních důvodů a zařadí státní zaměstnankyni mimo výkon služby z důvodu mateřské nebo rodičovské dovolené.

5.10. Zařazení mimo výkon služby z důvodu mateřské nebo rodičovské dovolené

Zařazení mimo výkon služby se vztahuje na státní zaměstnankyni, která čerpá mateřskou dovolenou nebo státní zaměstnankyni/státního zaměstnance při čerpání rodičovské dovolené.

Doba zařazení mimo výkon služby z důvodu rodičovské dovolené je určena státním zaměstnancem v žádosti o poskytnutí rodičovské dovolené. Služební orgán ji uvádí ve výroku rozhodnutí o zařazení státního zaměstnance mimo výkon služby z důvodu mateřské nebo rodičovské dovolené.¹⁹⁹

S ohledem na čerpání peněžité pomoci v mateřství, resp. rodičovského příspěvku, nepřísluší státní zaměstnankyni nebo státnímu zaměstnanci plat. Rodičovský příspěvek lze čerpat až do 4 let věku dítěte, což znamená o rok déle, než lze čerpat rodičovskou dovolenou dle ZP.²⁰⁰ Tuto situaci pravděpodobně bude státní zaměstnanec řešit podáním žádosti služebnímu úřadu o povolení čerpání

¹⁹⁷ Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 10.4.2018, č. j. 10 A 46/2018-23

¹⁹⁸ Závěr č. 28 ze zasedání poradního sboru náměstka ministra vnitra pro státní službu k zákonu o státní službě ze dne 7. prosince 2018. [online]. [cit. 2022-02-28]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/sluzba/soubor/ps-181207-zaver-c-28-pdf.aspx>

¹⁹⁹ Závěr č. 26 ze zasedání poradního sboru náměstka vnitra pro státní službu k zákonu o státní službě ze dne 7. prosince 2018. [online]. [cit. 2022-02-28]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/sluzba/clanek/poradni-sbor-namestka-mv-pro-statni-sluzbu.aspx>

²⁰⁰ § 196 a § 197 ZP

neplaceného služebního volna. Služební orgán toto volno povoluje,²⁰¹ za účelem sladění rodinného, osobního a pracovního života státního zaměstnance,²⁰² ale není na něj zákonný nárok.²⁰³ Z rozhodnutí Nejvyššího soudu²⁰⁴ vyplývá, že služební orgán by měl zohlednit případy, kdy státní zaměstnanec nemá možnost umístit dítě do předškolního zařízení ani zajistit řádnou péči jiným způsobem, státní zaměstnanec musí služební orgán informovat a předložit rozhodnutí o nepřijetí dítěte do předškolního zařízení, v takovém případě vzniká státnímu zaměstnanci nárok na služební volno.

Po odpadnutí důvodu zařazení mimo výkon služby je státní zaměstnanec zařazen rozhodnutím služebního orgánu na své původní služební místo,²⁰⁵ nebo je zařazen na jiné volné a vhodné služební místo²⁰⁶ nebo je zařazen mimo výkon služby z organizačních důvodů.²⁰⁷ Problematikou původního služebního místa se zabýval Městský soud v Praze, který rozhodl, že pokud došlo ke změně systematizace ještě před čerpáním rodičovské dovolené, je za původní služební místo po skončení rodičovské dovolené považováno služební místo, na něž byl státní zaměstnanec převeden z důvodu změny systemizace.²⁰⁸ Poradní sbor se ve svém závěru č. 26 zabíral otázkou předčasného ukončení čerpání rodičovské dovolené a došel k závěru, že státní zaměstnanec má nárok po ukončení čerpání rodičovské dovolené „nastoupit do služby dnem následujícím po uplynutí doby rodičovské dovolené uvedené ve výroku rozhodnutí o zařazení státního zaměstnance mimo výkon služby z důvodu rodičovské dovolené.“²⁰⁹

²⁰¹ § 105 ZSS

²⁰² Služební předpis náměstka ministra vnitra pro státní službu ze dne 2. června 2021, o bližších pravidlech pro výkon státní služby z jiného místa. [online]. [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/sluzba/soubor/sluzebni-predpis-namestka-ministra-vnitra-pro-statni-sluzbu-c-2-2021.aspx>

²⁰³ PICHRT, J. § 63. In: BĚLINA, M., BĚLINA, T., BOGNÁROVÁ, V., HOLUB, A., KAHLE, B., KAUCKÝ, J., KOPECKÝ, M., MEZEIOVÁ, V., MORÁVEK, J., PICHRT, J., RIEDLOVÁ, E., ROTHOVÁ, E., SMEJKAL, L., STÁDNÍK, J. a kol. *Zákon o státní službě: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-10-06]. Dostupné z: www.aspi.cz.

²⁰⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 10.10.2008, sp. zn. 21 Cdo 4411/2017

²⁰⁵ § 70 odst. 1 ZSS

²⁰⁶ § 70 odst. 3 ZSS

²⁰⁷ § 62 ZSS

²⁰⁸ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 25.6.2020, sp. zn. 15 Ad 4/2018-40

²⁰⁹ Závěr č. 26 ze zasedání poradního sboru náměstka vnitra pro státní službu k zákonu o státní službě ze dne 7. prosince 2018. [online]. [cit. 2022-02-28]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/sluzba/clanek/poradni-sbor-namestka-mv-pro-statni-sluzbu.aspx>

5.11. Zařazení mimo výkon služby pro výkon funkce v odborové organizaci

Pokud byl státní zaměstnanec zvolen do funkce orgánu v odborové organizaci a tento výkon vyžaduje uvolnění v rozsahu stanovené služební doby, zařadí se mimo výkon služby po dobu výkonu této funkce.²¹⁰ Jedná se tedy o dlouhodobé poskytnutí volna, po dobu jejího trvání státnímu zaměstnanci nepřísluší plat. Metodický pokyn²¹¹ odkazuje na odlišný případ krátkodobého uvolnění pro výkon odborových a jiných zástupčích činností, kdy je služební úřad povinen poskytnout placené volno státní zaměstnanci. V případě například účasti na schůzi však zaměstnancům přísluší pouze pracovní volno neplacené, jednoznačně tak zákonodárce preferuje výkon těchto činností mimo pracovní dobu.²¹²

V řízení o věcech služby²¹³ o zařazení státního zaměstnance mimo výkon služby pro výkon funkce v odborové organizaci rozhoduje služební orgán.

Po odpadnutí důvodu tohoto zařazení mimo výkon služby je státní zaměstnanec zařazen rozhodnutím služebního orgánu na své původní služební místo,²¹⁴ nebo je zařazen na jiné volné a vhodné služební místo²¹⁵ nebo je zařazen mimo výkon služby z organizačních důvodů.²¹⁶

5.12. Zařazení mimo výkon služby pro pozastavení služby

V případě, že po vzniku služebního poměru nastanou překážky přijetí do služebního poměru nebo výkonu služby²¹⁷, způsobí zmiňované překážky pozastavení výkonu státní služby²¹⁸ nebo skončení služebního poměru ze zákona.²¹⁹

²¹⁰ § 64 ZSS

²¹¹ Čl. 77 odst. 2 Metodického pokynu náměstka ministra vnitra pro státní službu č. 2/2019, který se stanoví podrobnosti ke změnám služebního poměru. [online]. 2019 [cit. 2022-02-28]. Dostupný z: <https://www.mvcr.cz/sluzba/clanek/metodicky-pokyn-2-2019-aktualizace-k-1-listopadu-2021.aspx>

²¹² PICHRT, J. § 64. In: BĚLINA, M., BĚLINA, T., BOGNÁROVÁ, V., HOLUB, A., KAHLE, B., KAUCKÝ, J., KOPECKÝ, M., MEZEIOVÁ, V., MORÁVEK, J., PICHRT, J., RIEDLOVÁ, E., ROTHOVÁ, E., SMEJKAL, L., STÁDNÍK, J. a kol. *Zákon o státní službě: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-10-12]. Dostupné z: www.aspi.cz.

²¹³ § 159 odst. 1 písm. e) ve spojení s § 44 písm. k) ZSS

²¹⁴ § 70 odst. 1 ZSS

²¹⁵ § 70 odst. 3 ZSS

²¹⁶ § 62 ZSS

²¹⁷ § 65 ZSS

²¹⁸ § 33 odst. 1 a § 33 odst. 4 písm. a) ZSS

²¹⁹ § 33 odst. 2 a § 33 odst. 4 písm. b) a § 74 odst. 2 ZSS

Státní zaměstnanec je povinen vznik překážky neprodleně písemně oznámit po dobu pozastavení služby mu nepřísluší plat, o jeho zařazení mimo výkon služby rozhoduje služební orgán v řízení ve věcech služby.²²⁰

Metodický pokyn upravuje okruh státních zaměstnanců, kterým poskytuje zákon větší ochranu²²¹ a na jeho služební místo lze zařadit nebo jmenovat státního zaměstnance na dobu určitou, která nesmí být delší, než doba trvání překážky. Po odpadnutí důvodu zařazení mimo výkon služby je tento státní zaměstnanec zařazen na původní služební místo.²²² Pokud bylo služební místo zrušeno z důvodu změny systemizace, zařadí se na jiné vhodné služební místo,²²³ jinak se zařadí mimo výkon služby z organizačních důvodů.²²⁴

5.13. Zastupování

Zastupováním je myšleno zastupování ad hoc za dočasně nepřítomného představeného nebo státního zaměstnance na služebním místě zařazeném ve vyšší platové třídě.²²⁵ U představeného bude tento institut využíván v případě, že není přítomen jeho stálý zástupce, lze zastupovat i z důvodu, že služební místo není dočasně obsazeno, ale je nezbytné, aby v rámci plnění úkolů služebního úřadu, byla vykonávána jeho agenda.

Služební orgán musí zvážit, zda státní zaměstnanec má k zastupování na daném služebním místě příslušné znalosti a předpoklady. Na rozhodování o zastupování se nevztahují ustanovení o řízení ve věcech služby ani ustanovení o správním řízení, služební orgán může formou služebního přepisu přenést pravomoc na představené.²²⁶ V písemném příkazu služební orgán uvede rozsah a dobu zastupování, která nesmí překročit 180 dní v kalendářním roce bez souhlasu zaměstnance, nad tuto dobu pouze s písemným souhlasem státního zaměstnance.

V případě, že je doba zastupování delší než 4 týdny bez přerušování, náleží státnímu zaměstnanci stejný plat, pokud by byl zařazen nebo jmenován na služebním místě

²²⁰ § 159 odst. 1 písm. e) ve spojení s § 44 písm. l) ZSS

²²¹ Čl. 86 Metodického pokynu náměstka ministra vnitra pro státní službu č. 2/2019, který se stanoví podrobnosti ke změnám služebního poměru. [online]. 2019 [cit. 2022-02-27]. Dostupný z: <https://www.mvcr.cz/sluzba/clanek/metodicky-pokyn-2-2019-aktualizace-k-1-listopadu-2021.aspx>

²²² § 70 odst. 1 ZSS

²²³ § 70 odst. 3 ZSS

²²⁴ § 62 ZSS

²²⁵ § 66 ZSS

²²⁶ § 15 odst. 7 ZSS

státního zaměstnance nebo představeného. Ve svém závěru č. 10²²⁷ se poradní sbor zabýval otázkou zastupování a výše platu po dobu zastupování. Je nutné, aby zastupující státní zaměstnanec skutečně soustavně zastupoval po dobu prvních 4 týdnů, v případě překážek na jeho straně jej služební orgán/představený odvolá a příkaz k zastupování předá jinému státnímu zaměstnanci v rámci efektivního nakládání s prostředky na platy. V případě zastupování delšího než 4 týdny by bylo vhodným řešením, aby služební orgán zvolil jediného zástupce a toho neobměňoval.

5.14. Vyslání k výkonu služby v zahraničí a zařazení po jeho ukončení

Zákon o zahraniční službě²²⁸ rozlišuje termíny „zahraniční služba“, tedy činnost, jejímž cílem je navázání a rozvíjení vztahů s cizími státy a dalšími subjekty mezinárodního práva, ochrana zájmů ČR a jejich občanů v zahraničí, vykonávaná na Ministerstvu zahraničních věcí. Oproti tomu termín „služba v zahraničí“ představuje službu vykonávanou diplomatickým nebo administrativním pracovníkem na služebním působišti v zahraničí.²²⁹

Státní zaměstnanec může být vyslán k výkonu služby v zahraničí²³⁰ pouze pokud udělí písemný souhlas a vyslán může být pouze na dobu určitou, která může být prodloužena jedině s jeho souhlasem.²³¹ Rozdílně upravuje výkon práce v zahraničí ZP, který jej řeší institutem přeložení²³² na základě postačujícího ústního souhlasu. Služba v zahraničí představuje specifickou situaci, kdy existuje potřeba operativně vysílat státní zaměstnance, který jsou zařazení na služebním místě v MZV nebo MO. Bez udělení souhlasu může být státní zaměstnanec vyslán nejvýše jednou za období 5 let a pouze v případě, že doba vyslání není delší než 6 měsíců, a zároveň nejde o státního zaměstnance požívajícího zvláštní ochrany viz výše.²³³

Náklady na cestovné a ubytování v zahraničí představují značnou položku. Je tedy vhodné, aby se státní zaměstnanci podíleli alespoň částečně na pokrytí některých

²²⁷ Závěr č. 10 ze zasedání poradního sboru náměstka ministra vnitra pro státní službu k zákonu o státní službě ze dne 25. listopadu 2016. [online]. [cit. 2022-02-28]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/sluzba/clanek/poradni-sbor-namestka-mv-pro-statni-sluzbu.aspx>

²²⁸ Zákon č. 150/2017 Sb., o zahraniční službě

²²⁹ § 2 zákona č. 150/2017 Sb., o zahraniční službě

²³⁰ § 67 odst. 1 ZSS

²³¹ § 67 odst. 3 ZSS

²³² § 43 ZP

²³³ § 45 odst. 3 tamtéž

výdajů z důvodu nevykonání služby v zahraničí po dohodnutou dobu, např. v situaci kdy požádá o návrat do tuzemska.²³⁴

O vyslání rozhoduje služební orgán v řízení ve věcech služby.²³⁵ Lze odhadnout, že při obsazení diplomatických postů v zahraničí nebude nouze o zájemce. Ale kam umístit státního zaměstnance po návratu? Původní služební místo mu po návratu není zaručeno, státní zaměstnanec tak bude zařazen na jiné volné služební místo²³⁶, bez ohledu na obor na dobu maximálně 2 let. Zhruba 2/3 zaměstnanců MZV působí v zahraničí a zbývající 1/3 v tuzemsku, přičemž některé pozice jsou potřebné pouze v zahraničí. Je proto dosti náročné nabídnout všem vracejícím se zaměstnancům volné místo v tuzemsku, a tedy se hojně využívají služební (a pracovní) poměry na dobu určitou. Obecná ustanovení nejsou pro tento případ vyhovující, přesto se jich používá. Státního zaměstnance lze zařadit mimo výkon služby z organizačních důvodů, přeložit jej do jiného služebního úřadu na max. 120 dní s jeho souhlasem, které by vyústilo jedině ve skončení služebního poměru.²³⁷

5.15. Vyslání do mezinárodní organizace

Vysláním do mezinárodní organizace se rozumí vyslání státního zaměstnance do orgánu nebo instituce Evropské unie, mezinárodní organizace, mírové nebo záchranné operace nebo za účelem humanitární pomoci v zahraničí. Státní zaměstnanec může být vyslán na předem určenou dobu k výkonu služby do mezinárodní organizace pouze s jeho písemným souhlasem.²³⁸

Podmínky vyslání státního zaměstnance se řídí zákonem o státní službě a předpisem mezinárodní organizace, do které je vyslán. Zpravidla se vysílají tzv. národní experti do některé z institucí a orgánů Evropské unie, např. Evropské komise, Rady EU, Evropského parlamentu, atd. Jiné mezinárodní organizace nemusí nutně používat označení národní expert, může se jednat např. o označení short-term consultants, seconded official, short-term expert, a další.

²³⁴ RIEDLOVÁ, E. § 67. In: BĚLINA, M., BĚLINA, T., BOGNÁROVÁ, V., HOLUB, A., KAHLE, B., KAUCKÝ, J., KOPECKÝ, M., MEZEIOVÁ, V., MORÁVEK, J., PICHRT, J., RIEDLOVÁ, E., ROTHOVÁ, E., SMEJKAL, L., STÁDNÍK, J. a kol. *Zákon o státní službě: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-10-12]. Dostupné z: www.aspi.cz.

²³⁵ § 159 odst. 1 písm. e) ve spojení s § 44 písm. n) ZSS

²³⁶ § 70 odst. 3 ZSS

²³⁷ RIEDLOVÁ, E. § 67. In: BĚLINA, M., BĚLINA, T., BOGNÁROVÁ, V., HOLUB, A., KAHLE, B., KAUCKÝ, J., KOPECKÝ, M., MEZEIOVÁ, V., MORÁVEK, J., PICHRT, J., RIEDLOVÁ, E., ROTHOVÁ, E., SMEJKAL, L., STÁDNÍK, J. a kol. *Zákon o státní službě: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-10-13]. Dostupné z: www.aspi.cz.

²³⁸ § 67a odst. 1 ZSS

Služební orgán rozhoduje o vyslání státního zaměstnance do mezinárodní organizace v řízení ve věcech služby.²³⁹ Po dobu vyslání národního experta zůstává ve služebním poměru vůči služebnímu úřadu, který ho vyslal a který mu nadále poskytuje plat. Na státního zaměstnance se vztahují právní předpisy o sociálním zabezpečení a zdravotním pojištění v domovském státě, jeho práva povinnosti se ale kromě českého právního řádu řídí právními předpisy orgánu nebo instituce EU. Tyto předpisy se mohou týkat pracovní doby, dovolené, dočasné pracovní neschopnosti, apod.²⁴⁰

Po uplynutí doby vyslání nebo na základě předčasného ukončení je státní zaměstnanec zařazen na základě rozhodnutí služebního orgánu na své původní služební místo.²⁴¹ Jestli bylo služební místo zrušené v mezičase z důvodu změny systemizace nebo uplyne doba určitá, na kterou byl zařazen nebo jmenován na služební místo, zařadí se na jiné volné a vhodné služební místo, jinak se zařadí mimo výkon služby z organizačních důvodů.²⁴²

5.16. Zkrácení služební doby

Státní zaměstnanec může podat žádost o zkrácení stanovené služební doby,²⁴³ což představuje možnost, jak sladit výkon služby se závazky rodinnými a osobním životem. Služební doba státních zaměstnanců se na základě delegace řídí příslušnou úpravou v ZP.²⁴⁴ Za služební dobu tak považujeme stanovenou týdenní pracovní dobu 40 hodin týdně.²⁴⁵ Vystává pak otázka, zda lze zkrátit i dobu stanovenou v nižším rozsahu než 40 hodin týdně? Úmysly zákonodárce nejsou snadno dovoditelné, na což poukazuje i Bognárová,²⁴⁶ přičemž Moravec²⁴⁷ má za to, že pokud bude služební doba státního zaměstnance stanovena na méně než 40 hodin

²³⁹ § 159 odst. 1 písm. e) ve spojení s § 44 písm. o) ZSS

²⁴⁰ Čl. 102 a násl. Metodického pokynu náměstka ministra vnitra pro státní službu č. 2/2019, který se stanoví podrobnosti ke změnám služebního poměru. [online]. 2019 [cit. 2022-02-28]. Dostupný z: <https://www.mvcr.cz/sluzba/clanek/metodicky-pokyn-c-2-2019.aspx>

²⁴¹ § 70 odst. 1 ZSS

²⁴² § 70 odst. 3 ZSS

²⁴³ § 68 ve spojení s § 116 ZSS

²⁴⁴ § 99 odst. 1 a 2 ZSS

²⁴⁵ § 79 odst. 1 ZP

²⁴⁶ BOGNÁROVÁ, V. § 68. In: BĚLINA, M., BĚLINA, T., BOGNÁROVÁ, V., HOLUB, A., KAHLE, B., KAUCKÝ, J., KOPECKÝ, M., MEZEIOVÁ, V., MORÁVEK, J., PICHRT, J., RIEDLOVÁ, E., ROTHOVÁ, E., SMEJKAL, L., STÁDNÍK, J. a kol. *Zákon o státní službě: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-10-14]. Dostupné z: www.aspi.cz.

²⁴⁷ MORAVEC, K. § 68 In: HŘEBÍKOVÁ, Iva. *Zákon o státní službě: komentář*, s. 383

týdne, není vyloučeno, aby státní zaměstnanec požádal o její zkrácení. Výše platu se tak promítne do povolené délky kratší služební doby.²⁴⁸

O povolení zkrácení služební doby rozhoduje na žádost státního zaměstnance služební orgán v řízení ve věcech služby.²⁴⁹ V zákoně jsou stanoveny důvody, kdy služební orgán zkrácení služební doby vždy dovolí, nebrání-li tomu řádné plnění úkolů služebnímu úřadu,²⁵⁰ nicméně další důvody stanovuje i služební předpis,²⁵¹ s cílem pomoci vytvořit vhodné podmínky pro sladění rodinného a osobního života státních zaměstnanců s výkonem služby. Dopady povolení kratší služební doby se zabývá nařízení vlády,²⁵² na základě kterého mohou být vytvořena doplňková služební místa a jejich zřizování blíže upravuje služební předpis.²⁵³

5.17. Přerušování výkonu služby za účelem dalšího vzdělávání nebo odborné stáže

Státní zaměstnanec může na základě žádosti služebnímu orgánu přerušit výkonu služby za účelem dalšího vzdělávání nebo odborné stáže.²⁵⁴ Forma vzdělávání ani stáže není nijak blíže určena, doba přerušování výkonu služby může být nejvýše 12 měsíců a po dobu trvání nenáleží státnímu zaměstnanci plat. Na přerušování služby nevzniká státnímu zaměstnanci nárok, záleží na rozhodnutí služebnímu orgánu na základě jeho žádosti v řízení ve věcech služby.²⁵⁵

Služební orgán může přerušit výkon služby pouze za splnění podmínky, že státní zaměstnanec vykonává službu bez přerušování po dobu alespoň 5 let. Do doby trvání služebnímu poměru státních zaměstnanců se započítává doba trvání pracovních poměrů ve správních úřadech bezprostředně předcházející vzniku služebnímu

²⁴⁸ § 99 odst. 1 ZSS s § 80 ZP

²⁴⁹ § 159 odst. 1 písm. e) e spojení s § 44 písm. p) ZSS

²⁵⁰ § 116 odst. 2 ZSS

²⁵¹ Služební předpis náměstka ministra vnitra pro státní službu ze dne 2. června 2021, o bližších pravidlech pro výkon státní služby z jiného místa. [online]. [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/sluzba/soubor/sluzebni-predpis-namestka-ministra-vnitra-pro-statni-sluzbu-c-2-2021.aspx>

²⁵² Nařízení vlády č. 137/2015 Sb., o dalších případech, ve kterých lze přijmout osobu do služebnímu poměru na dobu určitou

²⁵³ Služební předpis náměstka ministra vnitra pro státní službu ze dne 18. ledna 2021, kterým se mění služební předpis náměstka ministra vnitra pro státní službu č. 3/2017, kterým se stanoví pravidla předkládání systemizace služebních a pracovních míst, jejich změn, úprav a aktualizací, a návrhů organizační struktury a jejich změn ve služebním úřadu, ve znění služebních předpisů č. 2/2018 ze dne 28. srpna 2018 a č. 2/2020 ze dne 25. června 2020. [online]. [cit. 2022-10-10]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/sluzba/soubor/ssp-c-1-2021-priloha-c-1-uplne-zneni.aspx>

²⁵⁴ § 69 ZSS

²⁵⁵ § 159 odst. 1 písm. e) ve spojení s § 44 písm. q) ZSS

poměru.²⁵⁶ Za výkon služby je také považována doba, kdy si státní zaměstnanec prohlubuje vzdělání.²⁵⁷ O výkon služby se však nejedná např. v případech, kdy je zařazen mimo výkon služby z organizačních důvodů,²⁵⁸ z důvodů mateřské nebo rodičovské dovolené,²⁵⁹ apod. Zákon přesně nedefinuje, co považuje za výkon služby, otázkou potom zůstává, jak se stavět k situaci, kdy státní zaměstnanec fakticky nevykonává službu, tedy k překážkám ve službě²⁶⁰, dočasné pracovní neschopnosti nebo čerpání dovolené.²⁶¹

Toto ustanovení umožňuje zvyšování odbornosti státních zaměstnanců a je jisté žádoucí, aby státní zaměstnanci nadále prohlubovali svoje znalosti a dovednosti a dokázali pružně reagovat na vývoj ve svém oboru služby.²⁶² Po odpadnutí důvodu přerušení výkonu služby je státní zaměstnanec rozhodnutím služebního orgánu zařazen na své služební místo,²⁶³ což můžeme označit jako významnou sociální jistotu. Pokud bylo původní služební místo v mezichase zrušeno z důvodu změny systemizace, je státní zaměstnanec zařazen na jiné volné vhodné služební místo, v nižší platové třídě ovšem pouze s jeho souhlasem v písemné formě.

²⁵⁶ § 200 ZSS

²⁵⁷ § 107 odst. 2 ZSS

²⁵⁸ § 62 ZSS

²⁵⁹ § 63 ZSS

²⁶⁰ § 104 až § 106, § 108 a § 109 ZSS

²⁶¹ BOGNÁROVÁ, V. § 69. In: BĚLINA, M., BĚLINA, T., BOGNÁROVÁ, V., HOLUB, A., KAHLE, B., KAUCKÝ, J., KOPECKÝ, M., MEZEIOVÁ, V., MORÁVEK, J., PICHRT, J., RIEDLOVÁ, E., ROTHOVÁ, E., SMEJKAL, L., STÁDNÍK, J. a kol. *Zákon o státní službě: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-10-16]. Dostupné z: www.aspi.cz.

²⁶² VAVERA, František, HULINSKÝ, Petr, MLSNA, Petr, MATES, Pavel, CHRÁSTKOVÁ, Kristina, DOLEŽÍLEK, Jiří, ŠKODA, Jindřich. *Zákon o státní službě s poznámkami*, s. 113

²⁶³ § 70 odst. 1 ZSS

6. Porovnání se změnami služebního poměru vojáků z povolání a příslušníků bezpečnostních sborů

Jak bylo naznačeno již v předchozích kapitolách této práce, předmětem úpravy ZVP je právní regulace vzniku, průběhu a zániku služebního poměru vojáka z povolání. ZPBS upravuje právní poměry fyzických osob - příslušníků, kteří v bezpečnostním sboru vykonávají službu, jejich odměňování, řízení ve věcech služebního poměru a organizační věci služby.

Vzniku služebního poměru vojáků a příslušníků včetně srovnání se vznikem služebního poměru státních zaměstnanců jsem se věnovala v jedné z předchozích kapitol, kdy jednoznačně vyplynulo, že tyto služební poměry nejsou totožné a můžeme mezi nimi najít rozdíly. V této kapitole se již zaměřím na samotné změny služebního poměru vojáků a příslušníků. Vzhledem k rozsáhlosti materie se pokusím alespoň o stručnou komparaci se změnami služebního poměru státních zaměstnanců.

6.1. Jmenování do vyšší a jiné služební hodnosti

Voják může být jmenován do vyšší hodnosti²⁶⁴ po splnění stanovených podmínek, tj. pokud splňuje potřebnou kvalifikaci, byl hodnocen jako způsobilý a v dosažené hodnosti setrval nejkratší stanovenou dobu. Voják je jmenován do vyšší hodnosti zpravidla současně se zařazením do vyššího hodnostního sboru. Jmenování do vyšší hodnosti je realizováno personálním rozkazem oprávněného služebního orgánu.²⁶⁵

Příslušník může být jmenován do jiné služební hodnosti, kdy platí, že služební hodnost je spjata se služebním místem a s náročností zde vykonávaných činností. Pokud dojde ke změně služebního zařazení, příslušník je jmenován do služební hodnosti nižší nebo vyšší, která je stanovena pro služební místo, na které je ustanoven. Příslušníkovi v záloze náleží stejná služební hodnost odpovídající služební hodnosti stanovené pro služební místo, na kterém byl ustanoven před zařazením do zálohy.²⁶⁶

ZPBS přináší nové chápání termínu služební hodnost, povahou institutu služebních hodností se zabýval Nejvyšší správní soud, kdy ve svém rozsudku konstatoval, že

²⁶⁴ § 7a ZVP

²⁶⁵ § 145a ZVP

²⁶⁶ CHROBÁK, Jiří. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 75

služební hodnost odráží aktuálně zastávané služební místo a vykonávané služební činnosti, změna ve služební hodnosti tak odráží změnu vykonávané služební činnosti a pohyb příslušníka v organizační struktuře bezpečnostního sboru, což nelze srovnávat s tradičním vojenským systémem hodností, kdy služební hodnost vyjadřuje vztah nadřízenosti a podřízenosti, zásluhovost danou délkou odsloužené doby, nebo byla využívána jako kázeňský prostředek.²⁶⁷

6.2. Zproštění výkonu služby

Dočasné zproštění výkonu služby plyne z potřeby okamžitého řešení situací, které by mohly ohrozit výkon služby nebo dobré jméno ozbrojených sil.²⁶⁸ Pokud dojde k dočasnému zproštění služby, pozastaví se vojákovi výkon služby ve stávajícím služebním zařazení a po dobu zproštění voják plní úkoly podle rozkazů nadřízeného. Voják po dobu zproštění zůstává ve služebním poměru, ale je určen do dispozice podle § 10 personálním rozkazem.^{269,270}

Důvody pro zproštění jsou důvodné podezření ze závažného porušení služebních povinností (hrubé nedostatky ve výkonu služby vojáka, které nejsou trestným činem, např. chování ohrožující zdraví a život jiné osoby, případy, kdy voják způsobí značnou škodu, aj.) nebo spáchání trestného činu, a zároveň by jeho setrvání ve služebním zařazením mohlo ohrozit důležitý zájem služby (zejména připravenost k plnění úkolů při obraně ČR) nebo ohrožovalo objasňování jeho činu, souběh obou podmínek je nezbytný.

Voják může být zproštěn výkonu služby na tři měsíce, resp. šest měsíců po rozhodnutí ministra obrany. V případě trestního stíhání tato doba skončí pravomocným skončením trestního řízení. Po dobu dočasného zproštění služby koná voják nadále službu, náleží mu služební tarif, případně příplatek za službu v zahraničí. Pokud se podezření neprokáže, doplatí se vojákovi rozdíl mezi platy a bude rozhodnuto o jeho zařazení na stejné služební místo nebo do dispozice. Městský soud v Praze rozhodl, že byl-li voják dočasně zproštěn výkonu služby po dobu trestního stíhání pro trestný čin, jehož spáchání mu nebylo prokázáno, náleží

²⁶⁷ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30.12.2009, č. j. 4 Ads 34/2009-63

²⁶⁸ § 9 ZVP

²⁶⁹ § 145a ZVP

²⁷⁰ SKORUŠA, Leopold. *Zákon o vojácích z povolání: komentář*, s. 29-30.

mu po zrušení dočasného zproštění rozdíl, který mu byl krácen plat, i za doby, kterou pobýval ve vazbě a nemohl plnit služební úkoly.²⁷¹

Ke zproštění výkonu služby²⁷² u příslušníků dochází v případě existence důvodných pochybností o splnění základní podmínky pro výkon služby, a to bezúhonnosti. Jedná se o situaci, kdy je příslušník podezřelý ze spáchání trestného činu, kázeňského přestupku či jednání vykazující znaky přestupku. První hmotněprávní podmínkou je důvodné podezření, nesmí se jednat o subjektivní domněnku, druhou podmínkou je ohrožení důležitého zájmu nebo průběhu šetření, pokud by příslušník zůstal ve výkonu služby. Obě podmínky musí být splněny současně, jinak nelze rozhodnutí o zproštění výkonu služby vydat. Nejvyšší správní soud ve svém rozsudku uvedl, že „*ohrožení důležitého zájmu služby nemusí být zcela konkrétní, ... správní uvážení služebního funkcionáře spíše představuje předběžnou rizikovou analýzu.*“²⁷³ Toto potvrdil Nejvyšší správní soud i ve svém dalším rozsudku, kdy rozhodl, že „*zproštění výkonu služby dle § 40 odst. 1 zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, není rozhodnutím předběžné povahy podle § 70 písm. b) s. ř. s., a proto není vyloučeno ze soudního přezkumu.*“²⁷⁴ Příslušník se tedy může domáhat soudního přezkumu stanovených podmínek pro zproštění výkonu služby.

Zproštění výkonu služby je ukončeno, jestliže odpadne některé z hmotněprávních podmínek, např. bylo o trestném činu pravomocně rozhodnuto nebo nadále není ohrožen důležitý zájem služby. Krajský soud v Brně dospěl k závěru, že zproštění výkonu služby má akcesorickou povahu ve vztahu ke skončení služebního poměru, a tedy že propuštěním příslušníka ze služebního poměru zároveň dochází k ukončení jeho zproštění výkonu služby.²⁷⁵ Příslušník zůstává ustanoven na služebním místě, pokud dojde ke zrušení jeho služebního místa, je odvolán a následně ustanoven na jiné služební místo, i pokud je zproštěn výkonu služby. Po dobu zproštění mu náleží příjem ve výši 50 % služebního příjmu²⁷⁶, což neplatí, pokud byl vzat do vazby.

²⁷¹ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 22.6.2017, č.j. 10 Ad 13/2013-42

²⁷² § 40 ZPBS

²⁷³ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 8.10.2015, sp. zn. 10 As 123/2014-41

²⁷⁴ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20.11.2014, č.j. 9 As 155/2014-32

²⁷⁵ Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 14.11.2018, č. j. 62 Ad 1/2017-43

²⁷⁶ § 124 odst. 6 ZPBS

Z daného vyplývá, že ZVP upravuje institut dočasného zproštění výkonu služby plynoucího ze situace, která by mohla ohrozit výkon služby nebo dobré jméno ozbrojených sil.²⁷⁷ Ke zproštění dochází v případě existence důvodného podezření ze spáchání trestního činu nebo ze závažného porušení služebních povinností oproti úpravě plynoucí z ZPBS, druhou hmotněprávní podmínkou je potom důležitý zájem služby a ohrožení průběhu vyšetřování, v obou případech je nutný souběh obou podmínek. ZVP na rozdíl od ZPBS omezuje dobu zproštění výkonu služby na tři měsíce, resp. šest měsíců po rozhodnutí ministra obrany, odtud zřejmě přídomek „dočasné“, v případě trestního stíhání až pravomocným skončením trestního řízení. Po dobu zproštění náleží vojákovi i příslušníkovi (pokud nebyl vzat do vazby) shodně příjem ve výši 50 % služebního příjmu.

ZSS zná právní institut zproštění výkonu služby, kdy vznikne důvodná pochybnost o bezúhonnosti státního zaměstnance. ZSS upravuje tento institut obdobným způsobem, podstatná je důvodná pochybnost a možné ohrožení důležitého zájmu služby. Rozdíl činí výše měsíčního platu, státní zaměstnanec má nárok na 50 % měsíčního platu a navíc 10 % za každou vyživovanou osobu, v případě kárného řízení má státní zaměstnanec nárok na 80 % měsíčního platu.²⁷⁸

6.3. Dispozice a zálohy

Specifickým institutem, který ZSS neupravuje, je dispozice. Do dispozice²⁷⁹ je personálním rozkazem²⁸⁰ určen voják, který nemůže vykonávat službu nebo o jeho služebním zařazení nemůže být rozhodnuto. Zákon taxativně stanoví důvody pro učení do dispozice, jedná se o důvody v důležitém zájmu služby, důležitých osobních překážkách na straně vojáka nebo z důvodu organizačních změn.

Voják je určen do dispozice nejdéle na dobu 6 měsíců, pokud není možné rozhodnout o jeho služebním zařazení, do dispozice je dále určen i voják dočasně zproštěný výkonu služby,²⁸¹ těhotná vojákyně²⁸² na základě lékařského posudku, vojákyně na mateřské dovolené, voják nebo vojákyně na rodičovské dovolené do 3 let věku dítěte, pokud je voják z rodinných důvodů na dovolené bez nároku na

²⁷⁷ § 9 ZVP

²⁷⁸ § 48 ZSS

²⁷⁹ 10 ZVP

²⁸⁰ § 145a ZVP

²⁸¹ § 9 ZVP

²⁸² § 41 ZVP

peněžní náležitosti delší než 30 dnů,²⁸³ voják nezvěstný déle než 30 dní, z důvodu vazby nebo zajetí.²⁸⁴ V případě, že je rozhodnuto o propuštění vojáka nebo končí doba trvání jeho služebního poměru, může být určen do dispozice nejvýše na dobu tří měsíců.

Do doby trvání služebního poměru se započítává doba, po kterou byl určen do dispozice s výjimkou čerpání dovolené bez nároku na peněžní náležitosti, pokud byl nezvěstný nebo vzat do vazby a později pravomocně odsouzen za trestný čin. Po ukončení dispozice z důvodů nemožnosti rozhodnout o služebním zařazení, dočasného zproštění výkonu služby, mateřské dovolené nebo nemožnosti vykonávat službu z důvodu těhotenství, po propuštění ze zajetí, se voják vrátí do původního služebního zařazení.²⁸⁵

ZVP upravuje i zvláštní dispozice²⁸⁶, které se vztahují na příslušníky Vojenského zpravodajství, přičemž na rozdíl od dispozice jim náleží služební plat podle vykonávaných činností.

Specifickým institutem ve služebním poměru příslušníků jsou zálohy. Zařazení do zálohy²⁸⁷ lze charakterizovat jako organizační opatření v případě, že příslušník nemůže vykonávat činnost na stávajícím služebním místě z důvodů dle ZPBS. Rozlišujeme zálohy činné, pro studující, zvláštní, pro přechodně nezaražené a neplacené. Právním základem je rozhodnutí služebního funkcionáře o změně služebního poměru, může být vydáno na žádost příslušníka. Příslušník je nejprve odvolán funkcionářem ze své funkce a následně zařazen do zálohy.²⁸⁸

Činná záloha²⁸⁹ znamená, že příslušník je vyslán k dlouhodobému výkonu služby k jiné organizační složce státu, právnické nebo fyzické osobě nebo do zahraničí, aby plnil úkoly vyplývající z mezinárodních smluv nebo právních předpisů EU.

²⁸³ § 38 ZVP

²⁸⁴ § 40a a § 163a ZVP

²⁸⁵ SKORUŠA, Leopold. *Zákon o vojácích z povolání: komentář*, s. 30-33

²⁸⁶ § 10a ZVP

²⁸⁷ § 28 ZPBS

²⁸⁸ TOMEK, Petr a FIALA, Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: s komentářem, poznámkami a judikaturou*, s. 154-166.

²⁸⁹ § 29 ZPBS

Zálohy pro studující²⁹⁰ představují podporu vzdělávání příslušníků na denním studiu, kterým bylo na jejich žádost poskytnuto služební volno.²⁹¹ Studium musí být využitelné pro výkon služby. Příslušníkovi náleží 80 % služebního příjmu.

Záloha zvláštní²⁹² se týká pouze zpravodajské služby, pokud to vyžaduje důležitý zájem služby. Důležitý zájem je neurčitý právní pojem, záleží tedy na služebním funkcionáři, jaké důležité zájmy pod ně zařadí. Příslušník má nárok na služební příjem dle vykonávaných činností a náhradu cestovních výdajů, pokud vykonává službu v jiném místě služebního působiště.

Do zálohy pro přechodně nezařazené příslušníky²⁹³ se zařazují příslušníci se služebním poměrem na dobu neurčitou, pokud jejich dosavadní funkce byla zrušena na základě organizačních změn, pokud byl vyňat z některé ze záloh viz výše, zanikla platnost osvědčení ohledně utajovaných informací nebo pokud příslušník pozbyl způsobilost zdravotní, osobnostní, fyzickou. Zvláštní ochrany požívají těhotné příslušnice, kojící nebo příslušnice do konce 9 měsíce po porodu, u kterých nemusí být splněna podmínka zařazení do služebního poměru na dobu neurčitou. Takto zařazený příslušník pobírá 80 % služebního příjmu.

Posledním typem záloh je neplacená záloha, zařazují se sem příslušníci na rodičovské dovolené a příslušníci, kterým bylo uděleno služební volno bez nároku na služební příjem po dobu delší než jeden měsíc.

Dispozice a zálohy jsou zvláštním specifikem služebních poměrů vojáků a příslušníků. Vojáci jsou určeni do dispozice, pokud na daném služebním místě nemohou vykonávat službu nebo o jejich zařazení nemůže být rozhodnuto. Na základě zákonných důvodů tj. dočasného zproštění výkonu služby, mateřské nebo rodičovské dovolené, po dobu vazby, zajetí, atd. Příslušník je zařazen do záloh, pokud nemůže vykonávat činnost na stávajícím služebním místě z důvodů daných ZPBS. Existuje 5 typů záloh, podle důvodu, který stojí za zařazením do zálohy, tj. rodičovská dovolená, studium, ztráta zdravotní způsobilosti, aj. Státní zaměstnanci nemají ve v právní úpravě institut dispozice ani zálohy, ale jsou zařazení mimo výkon služby z důvodu organizačních změn, mateřské nebo rodičovské dovolené nebo pro výkon v odborové organizaci.

²⁹⁰ § 30 ZPBS

²⁹¹ § 73 odst. 1 ZPBS

²⁹² § 31 ZPBS

²⁹³ § 32 ZPBS

6.4. Přerušeni služebního poměru

Přerušeni služebního poměru²⁹⁴ představuje personální opatření při řešení situace, kdy nastanou okolnosti neslučitelné se služebním poměrem vojáka z povolání. Jedná se o přerušeni po dobu výkonu funkce např. poslance, senátora, člena vlády,²⁹⁵ funkce v zastupitelstvu územní samosprávy za jejíž výkon náleží odměna, trestu odnětí svobody, dále z důvodu přerušeni studia, výkon funkce v zahraničí pro mezinárodní organizace. Přerušit služební poměr lze nejdéle na 6 let. Vznik důvodů pro přerušeni musí voják neprodleně písemně nahlásit služebnímu orgánu včetně předloženi dokumentace.

Stejně jako u dispozice, se doba přerušeni služebního poměru nezapočítává do doby trvání služebního poměru, po dobu přerušeni voják nevykonává službu, nevzniká tedy nárok na služební plat, dovolenou, aj. Pokud zaniknou důvody, pro které došlo k přerušeni služebního poměru, voják bez zbytečného odkladu písemně oznámí tuto skutečnost služebnímu orgánu, dnem, kdy tyto důvody pominuly pokračuje ve výkonu služby. Služební orgán rozhoduje o jeho služebním zařazení nebo určení do dispozice.²⁹⁶

ZSS upravuje podobný institut, který nazývá zařazení mimo výkon služby pro pozastavení služby.²⁹⁷ Státní zaměstnanec je podobně jako voják zařazen mimo výkon služby pro překážku v podobě výkonu veřejné funkce, navíc z důvodu vojenského cvičení. Shodně mu nepřisluší plat a o jeho zařazení rozhoduje služební orgán. Státní zaměstnanec může navíc přerušit na základě žádosti služebnímu orgánu výkon služby za účelem vzdělávání nebo odborné stáže na dobu nejvýše 12 měsíců, pokud vykonává službu nepřetržitě po dobu alespoň 5 let.

6.5. Pověření výkonem služby v jiném služebním zařazení

Pověření výkonem služby v jiném služebním zařazení²⁹⁸ umožňuje služebnímu orgánu zabezpečit plnění úkolů v případě neobsazeného služebního místa. Služební místo může být neobsazené z organizačních důvodů nebo při vyslání vojáka na studijní pobyt nebo ke studiu v zahraničí, když je voják určen do dispozice před propuštěním nebo v případě zániku služebního poměru.²⁹⁹ Pověření výkonem

²⁹⁴ § 11 a § 12 ZVP

²⁹⁵ § 33 zákona č. 218/1999 Sb., branný zákon

²⁹⁶ § 145 ZVP

²⁹⁷ § 65 ZSS

²⁹⁸ § 13 ZVP

²⁹⁹ § 18 c) až f) ZVP

služby se provádí personálním rozkazem oprávněného služebního orgánu³⁰⁰ a je možné pouze po dobu 1 roku, přičemž není vyžadován souhlas vojáka. Pověřený voják vykonává pouze úkoly, které vyplývají z jiného služebního zařazení, nikoliv úkoly a povinnosti z dosavadního služebního zařazení. Vojákovi nevzniká nárok na jmenování do hodnosti nového služebního zařazení, pouze vyšší služební tarif, pokud je pro vojáka výhodnější.

ZSS upravuje podobný institut, a to zařazení na jiné služební místo bez výběrového řízení,³⁰¹ kdy se státní zaměstnanec zařadí na jiné služební místo v témže služebním úřadě a stejném oboru služby. Oproti úpravě v ZVP je vyžadován souhlas státního zaměstnance s novým zařazením. Voják má nárok na vyšší služební tarif odpovídající novému služebnímu zařazení. Státní zaměstnanec je zařazen zpravidla na služební místo ve stejné nebo nižší platové třídě než bylo jeho původní služební místo, pouze na základě vynikajících výsledků služebního hodnocení může být zařazen na služební místo o jednu platovou třídu vyšší.

6.6. Převedení na jiné služební místo

Zákon rozlišuje převedení příslušníka na jiné služební místo v rámci stejné služební hodnosti, v jiné služební hodnosti a ve zvláštních případech.

Převedení na jiné služební místo představuje změnu skládající se ze dvou úkonů, odvolání ze služebního místa³⁰² a ustanovení na jiné služební místo.³⁰³ Rozhodnutí vydává služební funkcionář z vlastního podnětu nebo je převedení možné na žádost příslušníka, služební funkcionář rozhoduje v řízení ve věcech služebního poměru.³⁰⁴

Městský soud v Praze se ve svém rozhodnutí zabýval situací spočívající v nečinnosti služebního funkcionáře ohledně žádosti příslušníka o převedení na jiné služební místo. Soud rozhodl, že v řízení o žalobě na ochranu proti nečinnosti správního orgánu, *„lze považovat za řádné vyčerpání prostředku stanoveného k ochraně proti nečinnosti správního orgánu ve správním řízení ve smyslu § 79 odst. 1 s. ř. s. i podání žádosti účastníka o uplatnění opatření proti nečinnosti učiněné již před uplynutím lhůty pro vydání rozhodnutí ve smyslu § 80 odst. 3 věta*

³⁰⁰ § 145a ZVP

³⁰¹ § 49 odst. 2 až 5

³⁰² § 25 až § 27 ZPBS

³⁰³ § 20 ZPBS

³⁰⁴ § 169 a násl. ZPBS

*druhá správního, pokud již ke dni podání této žádosti z konkrétních okolností případu zjevné, že správní orgán je a bude nečinný.*³⁰⁵ Rozhodnutí o převedení na jinou funkci smí být učiněno pouze z důvodů vymezených zákonem, důvod převedení musí být uveden v odůvodnění rozhodnutí. Příslušník může být převeden na služební místo v jiném místě služebního působiště, i do jiného bezpečnostního sboru, platí, že převedení není časově omezeno.³⁰⁶

V případě převedení v rámci stejné služební hodnosti je příslušník obligatorně odvolán ze služebního místa, pokud jeho služební místo bylo z organizačních důvodů zrušeno, zanikla platnost jeho osvědčení týkající se styku s utajovanými informacemi, pozbyl způsobilost zdravotní, fyzickou nebo osobnostní. Příslušník musí být ustanoven na vhodné služební místo, není-li takové místo, zařadí se do zálohy pro přechodně nezařazené. Městský soud v Praze se zabýval žalobou příslušnice, která nesplnila každoroční zkoušku tělesné zdatnosti, čímž pozbyla zdravotní způsobilost a nebylo možné ji ustanovit na jiné služební místo. Příslušnice byla odvolána ze služebního místa a zařazena do zálohy pro přechodně nezařazené, soud její žalobu neshledal důvodnou.³⁰⁷ Převedení je kromě taxativně stanovených důvodů uskutečnitelné i na žádost příslušníka.

Převedení na služební místo s vyšší služební hodností je možné ustanovit příslušníka pouze na základě výběrového řízení, což neodpovídalo potřebám bezpečnostních sborů i s ohledem na požadavek na dobu trvání služebního poměru, což zohlednila novela zákona, která zavedla tzv. akcelerovaný postup pro příslušníky se středním vzděláním s maturitní zkouškou.³⁰⁸ Na služební místo, jemuž odpovídá nižší služební hodnost může být převeden příslušník na vlastní žádost nebo je na něj ustanoven příslušník, který dosahuje neuspokojivých výsledků na základě služebního hodnocení.

Zvláštní případy převedení na služební místo³⁰⁹ se týkají mechanismu převedení ředitele bezpečnostního sboru po uplynutí funkčního období nebo po jeho odvolání.

³⁰⁵ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 19.12.2016, č. j. A 132/2016-69

³⁰⁶ TOMEK, Petr a FIALA, Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: s komentářem, poznámkami a judikaturou*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2019, s. 136-150.

³⁰⁷ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 29.10.2020, č. j. 15 Ad 6/2020-49

³⁰⁸ § 22 odst. 3 ZPBS

³⁰⁹ § 27 ZPBS

Převedení na jiné služební místo³¹⁰ je jednou ze změn služebního poměru podle ZSS. ZSS stanoví taxativně důvody pro převedení státního zaměstnance ze služebního místa, nemůže se jednat o převedení do jiného služebního úřadu, na rozdíl od příslušníka, který může být převeden na jiné služební působiště. Jedním z důvodů pro převedení státního zaměstnance je pozbytí občanství ČR, což představuje pro příslušníka jeden z předpokladů pro přijetí do služebního poměru, v případě pozbytí občanství, tak dojde k jeho propuštění.³¹¹ Oproti úpravě v ZPBS není možné státního zaměstnance převést na jiné služební místo na základě vlastní žádosti vyjma těhotné/kojící/státní zaměstnankyně – matky do 9. měsíce věku dítěte, pokud vykonává službu v noci. Pro obě úpravy platí, že převedení na jiné služební místo by se mělo odehrát s ohledem na vhodnost daného služebního místa pro konkrétního státního zaměstnance/příslušníka.

6.7. Zastupování

Institut zastupování³¹² může služební orgán použít v situaci, kdy je nutné zabezpečit plnění úkolů a povinností vojáka, který není přítomen. Zastupovaný je buď nadřízeným, nebo má stejnou nebo vyšší hodnost než zástupce. Voják – zástupce má povinnost zároveň plnit úkoly a povinnosti, které vyplývají z jeho dosavadního služebního zařazení. Platí, že není nutný vojákův souhlas, v tom případě může zastupování trvat nejdéle 6 měsíců v kalendářním roce, pokud udělí souhlas, může být pověřen zastupováním až po dobu jednoho roku. O zastupování rozhoduje služební orgán personálním rozkazem.³¹³ V případě, že zastupování trvá déle než čtyři týdny a jinému služebnímu zařazení přísluší vyšší hodnost, zástupci vzniká nárok na služební tarif vyplývající z vyšší hodnosti.

Institut zastupování na jiném služebním místě³¹⁴ u příslušníků je možný ze dvou důvodů, prvním je zastupování pro dlouhodobou nepřítomnost příslušníka na ustanoveném služebním místě, např. z důvodu déletrvající neschopnosti ke službě, vyslání na studijní pobyt, aj, druhým důvodem je překlenutí doby trvání výběrového řízení na obsazení volného služebního místa s cílem zajistit plnění úkolů vyplývajících z tohoto místa. Příslušník nevykonává dosavadní služební úkoly, čímž se odlišuje od úpravy podle ZVP, kdy při zastupování vzniká vojákovi

³¹⁰ § 61 ZSS

³¹¹ § 42 ZPBS

³¹² § 13 ZVP

³¹³ § 145a ZVP

³¹⁴ § 39 ZPBS

povinnost vykonávat úkoly vyplývající i z jeho služebního zařazení.³¹⁵ Příslušníka lze pověřit zastupováním na služebním místě se stejnou nebo vyšší služební hodností, na jejíž propůjčení vzniká příslušníkovi nárok, což umožňuje příslušníkům zastupovat vedoucího příslušníka v případě, že vedoucí a podřízení příslušníci mají stejnou služební hodnost.³¹⁶ O souhlasu příslušníka se zastupováním se dané ustanovení nezmiňuje, tedy předpokládám, že jej není potřeba.

Pro všechny tři právní úpravy služebních poměrů platí, že není nutný souhlas státního zaměstnance/vojáka/příslušníka. Délka zastupování je obdobná u státních zaměstnanců a vojáků, státní zaměstnanec může zastupovat nejvýše 180 dní v kalendářním roce, voják může zastupovat nejdéle po dobu 6 měsíců. V případě udělení souhlasu státní zaměstnanec může zastupovat po zákonem neomezeně dlouhou dobu, voják podle ZVP maximálně po dobu 1 roku. Oproti úpravám v ZSS a ZVP chybí v případě příslušníků výslovná úprava maximální délky doby trvání zastupování, které je vázáno na důvody vzniku zastupování, tedy návrat dlouhodobě nepřítomného příslušníka do služby, obsazením služebního místa na základě výběrového řízení nebo pověření zastupováním jiného příslušníka, v případě, že služební funkcionář zjistí, že zastupující příslušník není vhodný pro výkon služebních úkolů na tomto služebním místě.³¹⁷ O pověření zastupováním se vydává rozhodnutí ve věcech služebního poměru,³¹⁸ obdobně jako v úpravě podle ZSS a ZVP.

6.8. Služební cesta

Vyslání na služební cestu³¹⁹ představuje krátkodobou změnu služebního poměru, ZVP neupravuje maximální dobu trvání služební cesty, pouze stanoví stejně jako ZSS, že se jedná o dobu nezbytně nutnou. Podobně jako ZSS stanovuje podmínky služební cesty přestavený/nadřízený a o služební cestě se nerozhoduje v řízení ve věcech služebního poměru, pouze na organizační úrovni řízení. ZVP nebere v potaz zdravotní a osobní stav a rodinné poměry vojáka na rozdíl od ZSS. Zvýšenou ochranu ZVP poskytuje oproti úpravě v ZSS užšímu okruhu osob, souhlas

³¹⁵ § 13a odst. 1 ZVP

³¹⁶ TOMEK, Petr a FIALA, Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: s komentářem, poznámkami a judikaturou*, s. 173

³¹⁷ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 16.8.2018, č. j. 5 Ad 2/2015-65

³¹⁸ § 181 ZPBS

³¹⁹ § 14 ZVP

s vysláním na služební cestu je vyžadován od těhotné vojákyně a vojákyně, která pečuje o dítě mladší než 8 let, dále vojáků, kteří pobírají peněžitou pomoc a osamělých vojáků trvale pečující o dítě.³²⁰ Náhrady při služebních cestách³²¹ a služebních cestách do zahraničí³²² se výrazněji neliší.

Příslušník vyslaný na služební cestu³²³ plní úkoly, které vyplývají ze zastávaného služebního místa. K vyslání na služební cestu není třeba jeho souhlasu, účelem služební cesty je plnění služebních úkolů mimo služební působiště příslušníka. Veřejný ochránce práv ve svém stanovisku uvedl, že „v rozkazu o vyslání příslušníka na služební cestu je třeba vymezit konkrétní úkoly, které má příslušník na služební cestě plnit, aby mohl objektivně posoudit, jestli bude plnit úkoly vyplývající z jeho služebního místa a mohl případně vedoucího příslušníka upozornit na rozpor vydaného rozkazu s právními předpisy.“³²⁴ V případě, že by příslušník plnil úkoly, jež nevyplývají z jeho služebního místa, jednalo by se o institut převelení.³²⁵ Maximální délka trvání služební cesty není zákonem omezena, vždy se jedná o dobu nezbytně nutnou ke splnění konkrétního služebního úkolu, který mu uložil nadřízený vedoucí příslušník.

Podmínky služební cesty stanovuje vedoucí příslušník, v případě státních zaměstnanců a vojáků se jedná o představeného/nadřízeného, a o služební cestě se shodně nerozhoduje v řízení ve věcech služebního poměru, pouze na organizační úrovni řízení. Příslušníkovi vzniká nárok na náhradu výdajů³²⁶, které jsou totožné s úpravou podle ZSS i ZVP.³²⁷ ZBPS stejně jako ZVP nebere v potaz zdravotní a osobní stav a rodinné poměry příslušníka na rozdíl od úpravy dle ZSS. Zvýšená ochrana a nutný souhlas se služební cestou platí pro těhotnou příslušnici, příslušnici a příslušníka pečující o dítě mladší než 1 rok, osamělé příslušnice a příslušník pečující o dítě mladší než 3 roky, což představuje výrazně nižší věkovou hranici u dětí oproti úpravě podle ZSS a ZVP.

³²⁰ § 41 odst. 3 a 5 ZVP

³²¹ § 72 ZVP

³²² § 79 ZVP

³²³ § 37 ZPBS

³²⁴ Stanovisko Ochránce veřejných práv – ombudsmana ze dne 30.3.2015, sp. zn. 110/2014/V0P/IK

³²⁵ TOMEK, Petr a FIALA, Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: s komentářem, poznámkami a judikaturou*, s. 170.

³²⁶ § 137 ZPBS

³²⁷ § 137 ZPBS

6.9. Studijní pobyt

Studijní pobyt vojáků³²⁸ slouží ke krátkodobému odeslání vojáka do kurzů, na školení nebo stáže. Voják je po dobu studijního pobytu podřízen nadřízenému, který řídí studijní pobyt. Trvá-li studijní pobyt kratší dobu než 3 měsíce, voják je vyslán na základě organizačního rozkazu, pokud trvá studijní pobyt dobu delší než 3 měsíce, rozhoduje se o něm ve formě personálního rozkazu.³²⁹ Náhrady odpovídají náhradám při služební cestě.³³⁰

Studijní pobyt příslušníků³³¹ slouží obdobně jako v úpravě ZVP k vyslání příslušníka za účelem školení, kurzu nebo na odbornou stáž za účelem získání nových znalostí a dovedností využitelných pro výkon služby v bezpečnostních sboru.

Na vyslání na studijní pobyt se nevztahuje řízení ve věcech služebního poměru,³³² nevydává se tedy rozhodnutí ve věcech služebního poměru,³³³ můžeme tedy dovodit, že na studijní pobyt vysílá příslušníka vedoucí příslušník. Zde nacházíme rozdíl oproti úpravě ZVP, kdy probíhá řízení v případě, že studijní pobyt trvá déle než tři měsíce. Studijní pobyt není výkonem služby, pouze se za výkon služby považuje. V praxi bohužel dochází ke zneužívání tohoto institutu, kdy je příslušník vyslán na studijní pobyt k jinému útvaru, kde ale vykonává službu v plném rozsahu, čímž se obchází institutu převelení³³⁴ nebo převedení na jiné místo.³³⁵ Studijní pobyt je nutno odlišit od poskytování služebního volna při studiu,³³⁶ které je omluvenou překážkou ve službě a poskytuje se na základě žádosti. Účast příslušníka na studijním pobytu není vázána na jeho souhlas, je zde ale povinnost po jeho skončení setrvat ve služebním poměru, v opačném případě je povinen uhradit náklady spojené se studijním pobytem. Náhrady při vyslání na studijní pobyt mimo služební působiště jsou identické s náhradami při služební cestě.³³⁷

³²⁸ § 14a ZVP

³²⁹ § 145a písm. g) ZVP

³³⁰ § 72 ZVP

³³¹ § 38 ZPBS

³³² § 171 písm. d) ZPBS

³³³ § 181 ZPBS

³³⁴ § 36 ZPBS

³³⁵ § 25 až § 27 ZPBS

³³⁶ § 73 ZPBS

³³⁷ § 148 písm. d) ZPBS

ZSS institut studijního pobytu neupravuje. V případě vyslání státního zaměstnance na kurz, školení nebo stáž se jedná o prohlubování vzdělání,³³⁸ státnímu zaměstnanci náleží plat. Jestliže má proběhnout kurz, školení nebo stáž mimo služební působiště státního zaměstnance, bude se řídit ustanoveními vyslání na služební cestu.³³⁹

6.10. Odvelení a převelení

Odvelením se u vojáků zajišťuje „*plnění úkolů ozbrojených sil v případě, že je nutné zabezpečit plnění služebních úkolů, které nejsou svěřeny vojákům na konkrétních služebních místech, nebo je potřeba operativně posílit plnění některých služebních úkolů dalšími vojáky.*“³⁴⁰ Zpravidla tak voják plní úkoly, které nesouvisí s jeho původním služebním zařazením. Nejčastějším důvodem pro odvelení je nezbytnost posílit ozbrojené síly v průběhu zahraničních operací. Voják může být odvelen na dobu nejvýše 6 měsíců v kalendářním roce, s ohledem na konkrétní situaci si plnění úkolů může vyžadovat delší dobu, v tom případě je nutný souhlas vojáka nebo v mimořádných případech rozhodnutí ministra obrany, čímž vojákovi vznikne povinnost konat službu i přes jeho nesouhlas.

O odvelení vojáka rozhoduje služební orgán personálním rozkazem, který obsahuje důvod odvelení, dobu, místo a nadřízeného, který vojákovi může ukládat služební úkoly. Po dobu odvelení má voják nárok na náhrady při služební cestě.

ZPBS upravuje obdobně institut převelení. Příslušníka je možné převelet³⁴¹ v případě existence důležitého zájmu služby k plnění úkolů vyplývajících z ustanoveného služebního místa do dočasně zřízené služební skupiny, jejichž náplní je plnění mimořádného úkolu, a platí, že doba převelení není omezena.

Příslušník může být převelen k plnění jiných úkolů, které nevyplývají z jeho služebního místa, ale pouze na nejvýše 60 dní za kalendářní rok. Tento typ převelení se využije nejspíše v případě operativního posilování útvarů, kde je nedostatečné personální zabezpečení. Nastane-li krizová situace, vymezená časová hranice neplatí.³⁴²

³³⁸ § 107 ZSS

³³⁹ § 45 ZSS

³⁴⁰ SKORUŠA, Leopold. *Zákon o vojácích z povolání: komentář*, s. 42-43

³⁴¹ § 36 ZPBS

³⁴² Krizovou situaci je podle § 2 písm. b) zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), mimořádná událost podle zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému, a další situace

Převelení podléhá rozhodnutí ve věcech služebního poměru,³⁴³ v rozhodnutí nemusí být přesně vymezeno, jaké úkoly má převelený příslušník plnit, což potvrzuje i judikatura. Krajský soud v Brně ve svém rozsudku uvedl, že „*Soud konstatuje, že z žádného zákonného ustanovení výslovně nevyplývá povinnost služebního funkcionáře uvádět ve výroku rozhodnutí o převelení příslušníka přesný výčet úkolů, které má příslušník po dobu převelení vykonávat.*“³⁴⁴

Převelení u příslušníků i odvelení u vojáků předpokládá existenci důležitého zájmu na této změně služebního poměru. Převelení je možné uskutečnit na kratší dobu, nejvýše 60 dní za kalendářní rok, pokud nedojde ke krizové situaci, pak není časově omezeno. Kdežto voják může být odvelen na 6 měsíců za kalendářní rok, pokud si to žádá splnění úkolu i na delší dobu s jeho souhlasem, ve výjimečných případech na základě rozhodnutí ministra obrany přes vojákův nesouhlas.

Odvelení a převelení představují specifické instituty změny služebního poměru vojáků a příslušníků, které ZSS neupravuje.

6.11. Přeložení

Přeložení³⁴⁵ představuje takovou změnu služebního poměru, kdy vojákovi vzniká nové služební zařazení, voják je přeložen k výkonu služby do jiného místa výkonu služby, tj. jiné obce nebo do podřízenosti jiného služebního orgánu ve stejném místě výkonu služby. Cílem přeložení je zabezpečení mobility vojenského personálu podle potřeb. Otázkou přeložení vojáka v aktivní záloze na jiné místo výkonu služby a jeho zařazení na nové služební místo a jmenování do hodnosti se zabýval Krajský soud v Ústí nad Labem, který rozhodl, že rozhodování služebních orgánů je založeno na správním uvážení, na přeložení vojákovi nevzniká nárok a poukázal na to, že rozhodující jsou potřeby Armády České republiky oproti zájmům a subjektivnímu přesvědčení vojáka v aktivní záloze.³⁴⁶ Voják může být přeložen a služebně zařazen pouze na volné služební místo. Po dobu trvání přeložení náleží vojákovi náhrady.³⁴⁷

K přeložení může dojít na základě žádosti vojáka oprávněnému služebnímu orgánu, pokud je to v zájmu služby, což ZSS neumožňuje, nebo z podnětu služebního

³⁴³ § 181 ZPBS

³⁴⁴ Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 10.2.2015, sp. zn. 36 Ad 21-2013-44

³⁴⁵ § 16 ZVP

³⁴⁶ Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 28.8.2018, č.j. 15 Ad 6/2017

³⁴⁷ § 77 ZVP

orgánu na základě personálního rozkazu.³⁴⁸ Přeložení podle ZSS je omezeno na maximálně 60 dnů v kalendářním roce,³⁴⁹ ZVP neomezuje délku trvání. Rozdíl mezi právními úpravami představuje maximální délka, kdy státního zaměstnance lze přeložit na 60 kalendářních dnů, v tom případě není potřeba jeho souhlasu, pokud se nejedná o zaměstnance požívajícího zvláštní ochrany.³⁵⁰ Přeložení lze následně prodloužit o dobu dalších 60 dnů se souhlasem státního zaměstnance a to pouze v jeho oboru služby.³⁵¹ Oproti právní úpravě státních zaměstnanců neomezuje ZVP délku trvání přeložení. Shodně jako v případě služebního poměru státního zaměstnance není třeba jeho souhlasu, pokud se nejedná o vojáka/vojákyňni požívající zvláštní ochrany, pak je třeba jejich souhlasu.

³⁴⁸ § 145a ZVP

³⁴⁹ § 47 ZSS

³⁵⁰ § 47 odst. 3 ZSS

³⁵¹ § 47 ZSS

7. Shrnutí porovnání změn a interpretace poznatků

Na základě poznatků z předchozí kapitoly můžeme snadno odvodit, že důvody, které stojí za změnami služebního poměru státních zaměstnanců, vojáků a příslušníků jsou si podobné a odráží specifický charakter daných služebních poměrů.

Samotné změny jsou v případě vojáků a příslušníků prováděny v souvislosti s obsazováním volných služebních míst. Tyto změny známe i u státních zaměstnanců, jedná se tak o zařazení nebo převedení na jiné služební místo, jmenování na služební místo představeného, pravděpodobně sem můžeme zařadit i odvolání ze služebního místa představeného.³⁵²

Jmenování do jiné služební hodnosti³⁵³ představuje pro příslušníka pohyb v organizační struktuře bezpečnostního sboru, v případě vojáků nelze jmenování do vyšší hodnosti³⁵⁴ zaměnit s nepřesným pojmem „povýšení“. Převedení na jiné služební místo potom proběhne z podobných důvodů, státní zaměstnanec³⁵⁵ může být převeden pouze v rámci daného služebního úřadu, příslušník může být převeden na jiné služební působiště³⁵⁶, pro obě úpravy shodně platí, že je potřeba zohlednit vhodnost daného služebního místa pro konkrétního státního zaměstnance/příslušníka.

Specifickým institutem příslušníků jsou zálohy³⁵⁷, kdy dojde k nemožnosti ze strany příslušníka vykonávat činnost dle jeho služebního zařazení. Příslušník je odvolán ze služebního místa a zařadí se do zálohy, které se liší důvodem zařazení, jedná se o studium, rodičovskou dovolenou, zařazení do zvláštní zálohy z důvodu důležitého zájmu služby, apod. Obdobně řeší situaci ZVP v podobě institutu dispozice³⁵⁸, a to v případě nemožnosti zařazení vojáka nebo v případě, kdy o jeho zařazení nemůže být rozhodnuto. Naproti tomu státní zaměstnanci nemají zálohy ani dispozice, ale jsou zařazení mimo výkon služby z organizačních důvodů, mateřské nebo rodičovské dovolené, pro výkon funkce v odborové organizaci, pro

³⁵² § 49, § 61, § 51 a násl, § 60 ZSS

³⁵³ § 35 ZPBS

³⁵⁴ § 7a ZVP

³⁵⁵ § 61 ZSS

³⁵⁶ § 25 a násl. ZPBS

³⁵⁷ § 28 a násl. ZPBS

³⁵⁸ § 10 ZVP

pozastavení služby nebo přerušení výkonu služby za účelem dalšího vzdělávání.³⁵⁹ Dalším specifikem příslušníků a vojáků je studijní pobyt³⁶⁰, ZSS zná pouze prohlubování vzdělání v případě vyslání státního zaměstnance na kurz, školení nebo stáž. ZVP a ZPBS upravují další specifický institut, odvelení a převelení³⁶¹ za existence důležitého zájmu, vzájemně se lišící délkou uskutečnění a podmínkami pro případné prodloužení.

K dalším změnám služebního poměru příslušníků a vojáků může dojít stejně jako u státních zaměstnanců vysláním na služební cestu, zastupováním, přeložením, pověřením výkonem služby v jiném služebním zařazení. Pokud dojde ke vzniku překážek na straně vojáka nebo státního zaměstnance, dojde k přerušení služebního poměru³⁶² u vojáků, u státních zaměstnanců k zařazení mimo výkon služby pro pozastavení služby.³⁶³ V případě, že je potřeba okamžité řešení situace, která by zejména mohla ohrozit výkon služby nebo dobré jméno ozbrojených sil, potažmo státní správy, je voják/příslušník/státní zaměstnanec zproštěn výkonu služby.³⁶⁴

U níže uvedených institutů můžeme vysledovat, že jejich právní úprava je obdobná u vojáků, příslušníků i státních zaměstnanců. Přestože služební poměr vojáků a příslušníků klade vyšší nároky na jejich výkon, platí, že pro státní zaměstnance jsou většinou dány příznivější podmínky, ať už v podobě nutnosti jejich souhlasu se změnou, omezenou dobu trvání dané změny, zohlednění zdravotních, osobních a rodinných poměrů nebo příznivější platové podmínky v případě těchto změn služebního poměru.

Vyslání na služební cestu³⁶⁵ je upraveno obdobně u všech třech zkoumaných typů služebního poměru, v případě vojáků a příslušníků ale nebere v potaz zdravotní, osobní stav a rodinné poměry, rozdílně též upravuje osoby požívající zvýšené ochrany.

Pro zastupování³⁶⁶ v případě vojáků a státních zaměstnanců platí omezení délky doby trvání, kterou po udělení souhlasu lze prodloužit, příslušníci nemají omezenou

³⁵⁹ § 62, § 63, § 64, § 65, § 69 ZSS

³⁶⁰ § 38 ZPBS a § 14a ZVP

³⁶¹ § 36 ZPBS a § 15 ZVP

³⁶² § 11 a § 12 ZVP

³⁶³ § 65 ZSS

³⁶⁴ § 9 ZVP, § 40 ZPBS, § 48 ZSS

³⁶⁵ § 14 ZVP, § 37 ZPBS, § 45 ZSS

³⁶⁶ § 13a ZVP, § 39 ZPBS, § 66 ZSS

maximální délku doby trvání, neboť ta se váže na důvody vzniku zastupování, např. obsazení služebního místa na základě výběrového řízení.

K přeložení³⁶⁷ může dojít na základě žádosti vojáka, pokud je to v zájmu služby. ZVP neomezuje délku trvání přeložení, přičemž není třeba vojákovy souhlasu, pokud se nejedná o vojáka/vojákyňu požívající zvláštní ochrany. Státní zaměstnanec může být přeložen³⁶⁸ na omezenou maximální dobu bez jeho souhlasu, pokud shodně jako voják nepožívá zvláštní ochrany, prodloužení doby přeložení je možné jen s jeho souhlasem.

K pověření výkonu služby v jiném služebním zařazení³⁶⁹ můžeme přirovnat institut ZSS zařazení na jiné služební místo bez výběrového řízení³⁷⁰, s tím, že je nutný souhlas státního zaměstnance. Voják má nárok na vyšší služební tarif, státní zaměstnanec pouze na základě vynikajících výsledků služebního hodnocení, kdy je zařazen na služební místo o jednu platovou třídu vyšší.

Za dobu trvání služebního poměru může dojít k přerušení služebního poměru,³⁷¹ nebo k zařazení mimo výkon služby pro pozastavení služby u státních zaměstnanců³⁷², pro překážku v podobě výkonu veřejné funkce a dalších důvodů jako přerušení studia, výkonu služby pro mezinárodní organizaci, atd., u státních zaměstnanců z důvodu výkonu veřejné funkce vojenského cvičení a mimořádné služby. Navíc může státní zaměstnanec přerušit výkon služby za účelem vzdělávání nebo odborné stáže³⁷³, za splnění podmínek dle ZSS.

Zproštění výkonu služby státního zaměstnance³⁷⁴ nebo příslušníka³⁷⁵ a dočasné zproštění výkonu služby vojáka³⁷⁶ představuje situaci, kdy vznikne důvodná pochybnost o bezúhonnosti příslušníka nebo státního zaměstnance nebo důvodné podezření ze závažného porušení povinností/spáchání trestného činu u vojáků a ohrožení důležitého zájmu služby. Rozdíl představuje úprava výše měsíčního platu

³⁶⁷ § 16 ZVP

³⁶⁸ § 47 ZSS

³⁶⁹ § 13 ZVP

³⁷⁰ § 49 odst. 2 a násl. ZSS

³⁷¹ § 11 a § 12 ZVP

³⁷² § 65 ZSS

³⁷³ § 69 ZSS

³⁷⁴ § 48 ZSS

³⁷⁵ § 40 ZPBS

³⁷⁶ § 9 ZVP

při zproštění, která je příznivější pro státní zaměstnance. ZVP omezuje dobu zproštění na tři měsíce, odtud zřejmě přídomek „dočasné“.

Závěrem této kapitoly lze opětovně potvrdit, že stejně jako v případě komparace vzniku služebního poměru státních zaměstnanců, příslušníků a vojáků, nejsou tyto služební poměry totožné, a přestože upravují některé shodné nebo podobné instituty, nalezneme v jednotlivých úpravách vzájemné rozdíly.

Závěr

Cílem této diplomové práce bylo přinést ucelený pohled na problematiku změn služebního poměru státních zaměstnanců a provést komparaci se změnami služebního poměru vojáků z povolání a příslušníků bezpečnostních sborů.

V první kapitole jsem se jen stručně věnovala historii vývoje právní úpravy státní služby na našem území, kterou jsem rozdělila na jednotlivá období. Zásadní právní úpravu služebního poměru přinesla služební pragmatika, která přestože byla vydána před více než 100 lety, byla jistě výchozím prvkem pro aktuální právní úpravu. Po služební pragmatice došlo k dalšímu vývoji služebního poměru, který z veřejnoprávní úpravy přešel na soukromoprávní úpravu. S ohledem na reformu veřejné správy a nutnost nové právní úpravy státní služby byl přijat zákon č. 218/2002 Sb., o služebním poměru, který ale nikdy nenabyl plné účinnosti, a došlo k přijetí dalších zákonů upravujících služební poměry, tedy zákona č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání a zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů.

Ve druhé kapitole této práce jsem se zabývala aktuální právní úpravou o státní službě, zmínila jsem i roli EU, která měla vliv na přijetí nové právní úpravy a nastínila jsem tři základní pilíře, na nichž tato právní úprava stojí – odpolitizování, otevřenost a odbornost, které se prolínají daným zákonem a na něž musí brát zákonodárce ohled při přípravě novely zákona.

Ve třetí kapitole jsem se na základě deskriptivní metody věnovala pojmu státní služby a souvisejícím pojmům vyplývajícím z aktuální právní úpravy.

Ve čtvrté kapitole jsem se zabývala vznikem služebního poměru s ohledem na jeho veřejnoprávní charakter a provedla komparaci se vznikem služebního poměru vojáků z povolání a příslušníků bezpečnostních sborů, součástí této kapitoly je i vybraná judikatura. Porovnávané zákony upravují služební poměr osob vykonávajících státní správu, který je odlišný od soukromoprávního zaměstnaneckého vztahu podle zákona č. 262/2002 Sb., zákoníku práce. Zákon o státní službě, zákon o vojácích z povolání a zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů shodně upravují veřejnoprávní poměr určité skupiny zaměstnanců k zaměstnavateli, jímž je stát. Vzhledem k tomu, že tyto tři zákony upravují služební poměr a právní vztahy, které z něj vyplývají, můžeme v těchto

úpravách nalézt podobné instituty, které jsou i podobně upraveny, ale i velké množství rozdílů.

Služební poměr státních zaměstnanců, vojáků a příslušníků vzniká při splnění téměř stejných předpokladů. Na vojáka a příslušníka je kladen požadavek občanství ČR, které u státního zaměstnance je upraveno širěji. Vojáci mají výrazně omezena osobnostní práva, voják tak nesmí být členem politické strany nebo hnutí, ani odborové organizace. Příslušníci nemohou být členy politické strany nebo hnutí, ale mohou být členy odborové organizace. Voják musí složit přísahu ještě před vznikem služebního poměru, příslušník musí složit služební slib stejně jako státní zaměstnanec až v den nástupu. Služební poměr vojáků může být pouze na dobu určitou v maximální délce dvaceti let, příslušníci rozlišují stejně jako státní zaměstnanci služební poměr na dobu neurčitou a určitou. Vojáci mohou vykonávat jinou výdělečnou činnost pouze po udělení souhlasu. Příslušníci a státní zaměstnanci mohou vykonávat jinou výdělečnou činnost pouze po udělení souhlasu, pokud se nejedná o činnost vědeckou, literární, apod. Můžeme tedy vyhodnotit, že pro vznik služebního poměru mají vojáci a příslušníci ve vztahu k vyšším nárokům kladeným na jejich výkon zakotveny přísnější a náročnější podmínky.

V páté kapitole jsem zpracovala změny služebního poměru státních zaměstnanců, s použitím relevantní judikatury. Změny služebního poměru taxativně stanovuje § 44 zákona o státní službě a můžeme je rozlišit na změny, které se týkají potřeb výkonu státní služby a na změny z důvodů, které jsou na straně státního zaměstnance. K některým změnám může dojít jen se souhlasem státního zaměstnance, protože se jedná o změny, které představují významný zásah do osobního života státního zaměstnance.

V šesté a sedmé kapitole jsem se zabývala změnami služebního poměru vojáků z povolání a příslušníků bezpečnostních sborů a provedla jejich komparaci se změnami služebního poměru státních zaměstnanců. Při porovnávání změn jednotlivých služebních poměrů se ukázalo, že základní odlišnost v úpravách odráží skutečnost, že zákon o státní službě upravuje služební poměr civilních zaměstnanců, kdežto zákon o vojácích z povolání a zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů se týká bezpečnostních složek státu a jejich plnění specifických úkolů v oblasti zajištění pořádku a bezpečnosti státu. Zákon o vojácích z povolání a zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů upravují

některé instituty, které zákon o státní službě nezná, jedná se o institut dispozice, odvelení, převelení, zálohy a studijního pobytu, které souvisí se specifičností poměrů příslušníků ozbrojených sil. Naproti tomu jsou v daných právních úpravách služebních poměrů zakotveny instituty, které jsou upraveny obdobným způsobem. Přestože služební poměr vojáků a příslušníků klade vyšší nároky na jejich výkon, opětovně se jako při provedení komparace vzniku jednotlivých služebních poměrů potvrdilo, že pro vojáky z povolání a příslušníky bezpečnostních sborů zpravidla platí přísnější podmínky oproti státním zaměstnancům, což vyplývá z charakteru jejich služebního poměru. Pro státní zaměstnance tak většinou platí příznivější podmínky v případě změny jejich služebního poměru, ať už v podobě nutnosti jejich souhlasu se změnou, omezenou dobu trvání dané změny, zohlednění jejich zdravotních, rodinných a osobních poměrů nebo příznivější platové podmínky při těchto změnách.

Problematika změn služebního poměru státních zaměstnanců je poměrně širokým tématem a v rámci rozsahu diplomové práce se domnívám, že není možné se všem dílčím oblastem podrobně věnovat. Domnívám se, že cíl práce jsem splnila a nastínila problematiku změn služebního poměru státních zaměstnanců včetně porovnání se změnami služebního poměru vojáků z povolání a příslušníků bezpečnostních sborů. Doufám, že tato práce bude přínosem pro osoby, které projeví zájem o státní službu.

Resumé

This thesis provides a comprehensive view of changes in the service relationship of state employees and compares changes in the service relationship of professional soldiers and members of the security corps.

Firstly, it describes the history of the development of the civil service legislation in the region, analyzes current civil service legislation and defines the basic terms of civil service. It describes the establishment of civil service with regard to its public character and compares it with the establishment of the service relationship professional soldiers and members of the security corps. Subsequently the thesis summarizes the changes in the service relationship of civil servants, using relevant case law. Changes in the service relationship are exhaustively stipulated in the Civil Services Act and can be divided into changes that relate to the needs of the performance of the civil service and changes for reasons that are on the part of the civil servant.

Furthermore, this thesis compares changes in the service relationship of professional soldiers and members of the security corps, where the fundamental difference in the regulations reflects the difference between the service relationship with civilian employees while professional soldiers and members of the security corps concern the security forces of the state and their performance of specific tasks in the area of ensuring the order and security of the state. Acts concerning professional soldiers and members of the security corps regulate different institutions than the Civil Service Act, which is related to the specificity of the relationship of members of the armed forces. In contrast to the differences, the paper then also goes on highlighting similarities in the regulation of professional soldiers and members of the security corps generally being subject to stricter conditions compared to civil servants, which results from the nature of their service.

Seznam zkratek

ČR	Česká republika
EU	Evropská unie
MO	Ministerstvo obrany
MV	Ministerstvo vnitra
MZV	Ministerstvo zahraničních věcí
s. ř.	zákon č. 500/2004 Sb., správní řád
ZP	zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce
ZSS	zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě
ZVP	zákon č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání
ZPBS	zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů
Voják	voják z povolání
Příslušník	příslušník bezpečnostního sboru ZPBS

Prameny a literatura

Knižní publikace

ADAMOVIÁ, Karolína a SOUKUP, Ladislav. Prameny k dějinám práva v českých zemích. 2. upr. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010.

BĚLECKÝ, Miroslav. Zákon o státní službě a zákony související: komentář. Druhé vydání. Praha: VOX, 2015.

ERÉNYI, Tereza, KANTOROVÁ, Diana, VEJSADA, Daniel. Vyznejte se v zákoně o státní službě. Brno: BizBooks, 2017.

HENDRYCH, Dušan. Správní právo: obecná část. 9. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2016. Academia iuris.

HŘEBÍKOVÁ, Iva. Zákon o státní službě: komentář. V Praze: C.H. Beck, 2021. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-842-9

CHROBÁK, Jiří. Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: praktický komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2019.

KOPECKÝ, Martin. Správní právo: obecná část. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2021.

SKORUŠA, Leopold. Zákon o vojácích z povolání: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2017.

TOMEK, Petr a FIALA, Zdeněk. Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: s komentářem, poznámkami a judikaturou. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2019.

VAVERA, František, HULINSKÝ, Petr, MLSNA, Petr, MATES, Pavel, CHRÁSTKOVÁ, Kristina, DOLEŽÍLEK, Jiří, ŠKODA, Jindřich. Zákon o státní službě s poznámkami. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015.

VESELÁ, Monika. Státní služba. Brno: Masarykova univerzita, 1997.

VIDLÁKOVÁ, Olga. Reformy veřejné správy. Pardubice: Univerzita Pardubice, Ekonomicko-správní fakulta, 2000.

VLČKOVÁ, Eliška, KAŠPAROVÁ, Irena, BLÁHOVÁ, Pavla. Zákon o státní službě. Olomouc: ANAG, 2015.

VOJÁČEK, Ladislav, SCHELLE, Karel, KNOLL, Vilém. České právní dějiny. 3. upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016.

Internetové zdroje

BĚLINA, Miroslav. BĚLINA, Tomáš. BOGNÁROVÁ, Věra, HOLUB, Adam, KAHLE, Bohuslav, KAUCKÝ, Jiří, KOPECKÝ, Martin, MEZEIOVÁ, Vendula, MORÁVEK, Jakub, PICHRT, Jan, RIEDLOVÁ, Eva, ROTHOVÁ, Eva, SMEJKAL, Ladislav, STÁDNÍK, Jaroslav, a kol. *Zákon o státní službě: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-03-15]. Dostupné z: www.aspi.cz

FICHTER, Matěj. *Opomíjená realita: praktické dopady veřejnoprávní povahy služebního poměru příslušníků bezpečnostních sborů a vojáků z povolání*. In. *Vojenské rozhledy*, 2011. roč. 20 (52), č. 4. [online]. 2011 [cit. 2022-02-24]. Dostupné z: <https://www.vojenskerozhledy.cz/kategorie-clanku/opomijena-realita-prakticke-dopady-verejnopravni-povahy-sluzebniho-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru-a-vojaku-z-povolani>

KOPECKÝ, Martin. *Vztah správního řádu k řízení ve věcech státní služby*. In. *Jurisprudence* 5/2015, s. 3-10. [online]. 2015 [cit. 2022-02-25]. Dostupné z: <https://www.jurisprudence.cz/cz/casopis/vztah-spravniho-radu-k-rizeni-ve-vecech-statni-sluzby.m-159.html>

SLÁVIK, Matěj. *Zeman vetoval služební zákon*. [online]. 2014 [cit. 2022-01-20]. Dostupné z: <https://domaci.hn.cz/c1-62915560-zeman-vetoval-sluzebni-zakon>

VEJSADA, David, ERÉNYI, Tereza. *Zákon o státní službě – Co čeká státní zaměstnanci?* [online]. 2015 [cit. 2022-02-04]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/zakon-o-statni-sluzbe-co-ceka-statni-zamestnanci-97036.html>

Důvodová zpráva k zákonu č. 384/2022 Sb., zákon, kterým se mění zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

Evropská komise schválila Česku Dohodu o partnerství a první program pro období 2021-2027. [online]. 2022 [cit. 2022-10-11]. Dostupné z: <https://www.dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/novinky/evropska-komise-schvalila-cesku-dohodu-o-partnerstvi>

Metodický pokyn náměstka ministra vnitra pro státní službu č. 2/2019, který se stanoví podrobnosti ke změnám služebního poměru. [online]. 2019 [cit. 2022-02-28]. Dostupný z: <https://www.mvcr.cz/sluzba/clanek/metodicky-pokyn-2-2019-aktualizace-k-1-listopadu-2021.aspx>

Metodický pokyn nejvyššího státního tajemníka č. 1/2023, kterým se stanoví podrobnosti k provádění výběrových řízení. [online]. 2023 [cit. 2022-03-10]. Dostupný z: <https://www.mvcr.cz/sluzba/clanek/metodicky-pokyn-1-2023.aspx>

Služební předpis náměstka ministra vnitra pro státní službu ze dne 18. ledna 2021, kterým se mění služební předpis náměstka ministra vnitra pro státní službu č. 3/2017, kterým se stanoví pravidla předkládání systemizace služebních a pracovních míst, jejich změn, úprav a aktualizací, a návrhů organizační struktury a

jejích změn ve služebním úřadu, ve znění služebních předpisů č. 2/2018 ze dne 28. srpna 2018 a č. 2/2020 ze dne 25. června 2020. [online]. [cit. 2022-10-10]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/sluzba/soubor/ssp-c-1-2021-priloha-c-1-uplnezneni.aspx>

Služební předpis náměstka ministra vnitra pro státní službu ze dne 2. června 2021, o bližších pravidlech pro výkon státní služby z jiného místa. [online]. [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/sluzba/soubor/sluzebni-predpis-namestka-ministra-vnitra-pro-statni-sluzbu-c-2-2021.aspx>

Výroční zpráva o státní službě za rok 2021 ze dne 6. května 2021. [online]. [cit. 2022-10-01]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/sluzba/soubor/vyrocnizprava-ostatni-sluzbe-za-rok-2021.aspx>

Závěr č. 10 ze zasedání poradního sboru náměstka ministra vnitra pro státní službu k zákonu o státní službě ze dne 25. listopadu 2016. [online]. [cit. 2022-02-28]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/sluzba/clanek/poradni-sbor-namestka-mv-pro-statni-sluzbu.aspx>

Závěr č. 26 ze zasedání poradního sboru náměstka vnitra pro státní službu k zákonu o státní službě ze dne 7. prosince 2018. [online]. [cit. 2022-02-28]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/sluzba/clanek/poradni-sbor-namestka-mv-pro-statni-sluzbu.aspx>

2019 European semester country report Czech Republic. [online]. 2019 [cit. 2022-10-11]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/file_import/2019-european-semester-country-report-czech-republic_cs.pdf

Právní předpisy

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky

Zákon č. 47/1873 Říšského zákoníku, jenž se týče upravení příjmů úředníků státních službu konajících

Zákon č. 15/1914 Říšského zákoníku, o služebním poměru státních úředníků a státních sluhů (služební pragmatika)

Zákon č. 147/1933 Sb., o stíhání protistátní činnosti státních zaměstnanců

Zákon č. 131/1936 Sb., o obraně státu

Zákon č. 213/1948 Sb., o úpravě některých poměrů na ochranu veřejných zájmů

Zákon č. 66/1950 Sb., o pracovních a platových poměrech státních zaměstnanců

Zákon č. 65/1965 Sb., zákoník práce

Zákon č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní republiky, České republiky a Slovenské republiky

Zákon č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů

Zákon č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání

Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému

Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon)

Zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví

Zákon č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů

Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní

Zákon č. 218/2002 Sb., o službě státních zaměstnanců ve správních úřadech a o odměňování těchto zaměstnanců a ostatních zaměstnanců ve správních úřadech (služební zákon)

Zákon č. 312/2002 Sb., o úřednících samosprávných celků a o změně některých zákonů

Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád

Zákon č. 585/2004 Sb., branný zákon

Zákon č. 289/2005 Sb., o Vojenském zpravodajství

Zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce

Zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů

Zákon č. 341/2011 Sb., o Generální inspekci bezpečnostních sborů a o změně souvisejících zákonů

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 234/2004 Sb., o státní službě

Zákon č. 250/2014 Sb., o změně zákonů souvisejících s přijetím zákona o státní službě

zákon č. 35/2019 Sb. zákon, kterým se mění zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 150/2017 Sb., o zahraniční službě a o změně některých zákonů (zákon o zahraniční službě)

Zákon č. 384/2022 Sb., kterým se mění zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

Nařízení vlády č. 62/1994 Sb., o poskytování náhrad některých výdajů zaměstnancům rozpočtových a příspěvkových organizací s pravidelným pracovištěm v zahraničí

Nařízení vlády č. 137/2015 Sb., o dalších případech, ve kterých lze přijmout osobu do služebního poměru na dobu určitou

Nařízení vlády č. 1/2019 Sb., o oborech státní služby

Vyhlášky MO č. 357/2016 Sb. o zdravotní způsobilosti k výkonu vojenské činné služby

Judikatura

Nález Ústavního soudu ze dne 30. 6. 2015, sp. zn. Pl. ÚS 21/14

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 7.5.2003, sp. zn. 21 Cdo 2221/2002

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 10.10.2008, sp. zn. 21 Cdo 4411/2017

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 4.11.2009, č.j. 21 Cdo 3845/2008

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 15.9.2020 sp. zn. 4 Ads 423/2019-70

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30.10.2003, č.j. 6 As 29/2003-97

Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 17.8.2005, č.j. Konf 49/2005

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30.12.2009, č. j. 4 Ads 34/2009-63

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20.11.2014, č.j. 9 As 155/2014-32

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 8.10.2015, sp. zn. 10 As 123/2014-41

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9.12.2015, č. j. 1 Ads 252/2015-27

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9.11.2017, sp. zn. 10 Ads 316/2016-50

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9.11.2017, č.j. 10 Ads 316/2016-50

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 10. 2019, sp. zn. 8 Ads 301/2018-45

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 8.10.2021, č. j. 3 Ads 6/2021–32

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 30.9.2005, č.j. 23 Co 411/2005-51

Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 10.2.2015, sp. zn. 36 Ad 21-2013-44

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 19.12.2016, č. j. A 132/2016-69

Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 8.2.2017, sp. zn. 15 Ad 4/2016-65

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 22.6.2017, č.j. 10 Ad 13/2013-42

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 10.4.2018, č. j. 10 A 46/2018-23

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 16.8.2018, č. j. 5 Ad 2/2015-6

Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 28.8.2018, č.j. 15 Ad 6/2017

Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 14.11.2018, č. j. 62 Ad 1/2017-43

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 6.12.2018, č.j. 11 Ad 2/2017-49

Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka Liberec ze dne 26.2.2019, č.j. 59 A 111/2017-36

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 24.7.2019, č.j. 8 A 41/2018-53

Rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 17.10.2019, č.j. 9 Ad 2/2017-74

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 21.5.2020, č.j. 10 Ad 18/2019-39

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 25.6.2020, sp. zn. 15 Ad 4/2018-40

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 29.10.2020, č. j. 15 Ad 6/2020-49

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 21.10.2021, sp. zn. 10 Ad 16/2019-110

Stanovisko Ochránce veřejných práv – ombudsmana ze dne 30.3.2015, sp. zn. 110/2014/VOP/IK